

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KAZDAĞLARI'NDA (BALIKESİR) ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orm. Müh. Gökçe KALANKAN

ARALIK 2017

TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KAZDAĞLARI'NDA (BALIKESİR) ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

Orm. Müh. Gökçe KALANKAN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
“ORMAN YÜKSEK MÜHENDİSİ”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 01 . 12 . 2017
Tezin Savunma Tarihi : 22 . 12 . 2017**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN

Trabzon 2017

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalında

Gökçe KALANKAN Tarafından Hazırlanan

KAZDAĞLARI'NDA (BALIKESİR) ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 05 / 12 / 2017 gün ve 1730 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN .....

Üye : Prof. Dr. Gökhan ABAY .....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sefa AKBULUT .....

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Kazdağları’nda (Balıkesir) etnobotanik bir çalışma” isimli bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek lisans tezimin danışmanlığını üstlenerek, bu çalışmanın planlanmasından bitimine kadar her aşamasında, destek ve katkılarıyla çalışmamı yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN’ a teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Bilgilerinden sürekli istifade ettiğim, değerli fikirlerinden her zaman yararlandığım ve bana her konuda destek olan hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Sefa AKBULUT’ a, değerli bilgi ve katkılarını gördüğüm Sayın Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU’na ve her zaman desteklerini gördüğüm hocam Sayın Okt. Diren Uycan SARAÇ’a teşekkür ederim.

Kıymetli bilgilerinden istifade ettiğim, bana büyük destek veren, arazi çalışmalarım da ve bitki örneklerini toplamamda gösterdiği yoğun çaba sebebiyle İbrahim ARISOY’a , kıymetli eşi Kadriye ARISOY’a , yöre halkı ile iletişim kurmamı sağlayan Orman Muhafaza Memuru Aydın ÇİÇEK’e, Edremit Orman İşletme Müdürlüğü’nde görev yapan başta Halil CEYHAN, Sebahattin PATRONOĞLU ve Ahmet TURGUT olmak üzere tüm çalışanlara, Kızılkı Köyü sakinlerinden yöresel düğün aşçısı kıymetli Cemile CEYHAN’a ve tüm yöre halkına çok teşekkür ederim.

Araştırmamın her aşamasında yardımları ve fikirleri ile çalışmalarımı kolaylaştıran değerli meslektaşım ve arkadaşım Orman Yüksek Mühendisi Bayram ÇİL’e teşekkürü bir borç bilirim.

Öğrenim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, bana her zaman inanan, arazi çalışmalarımın başından sonuna kadar bana eşlik eden, kızı olmaktan gurur duyduğum babama, canım anneme ve biricik kardeşime müteşekkir olduğumu belirtir, bu çalışmanın bilim dünyasına ve ilgilienlere faydalı olmasını dilerim.

Gökçe KALANKAN

Trabzon 2017

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kazdağları’nda (Balıkesir) etnobotanik bir çalışma” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN’nın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 22.12.2017

Gökçe KALANKAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	XIII
SUMMARY	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ.....	XI
KISALTMALAR DİZİNİ	XII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Literatür Özeti	2
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	5
2.1. Çalışma Alanı.....	5
2.2. Materyal	6
2.3. Yöntem.....	6
3. BULGULAR.....	8
3.1. Etnobotanik Amaçlı Saptanan Taksonlar ve Sistematik Dizindeki Yerleri.....	8
3.2. Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri.....	22
3.2.1. <i>Daucus carota</i> L. : Yabani Havuç (<i>Apiacea</i>).....	22
3.2.2. <i>Foeniculum vulgare</i> Mill.: Rezene (<i>Apiacea</i>).....	22
3.2.3. <i>Asplenium ceterach</i> L. : Dalakotu (<i>Aspleniaceae</i>).....	22
3.2.4. <i>Asplenium adiantum-nigrum</i> L.: Kara Saçakotu (<i>Aspleniaceae</i>).....	22
3.2.5. <i>Scolymus hispanicus</i> L. : Şevketibostan (<i>Asteraceae</i>)	23
3.2.6. <i>Tussilago farfara</i> L. : Öksürükotu (<i>Asteraceae</i>).....	23
3.2.7. <i>Anthemis pseudocotula</i> Boiss. : Acem Papatyası (<i>Asteraceae</i>)	23
3.2.8. <i>Scorzoneroideis cichoriacea</i> (Ten.) Greuter. : Yalankanık (<i>Asteraceae</i>)	23
3.2.9. <i>Anchusa hybrida</i> Ten. : Tatlıbaba (<i>Boraginaceae</i>).....	23
3.2.10. <i>Anchusa azurea</i> Mill. var. <i>azurea</i> : Sığırdili (<i>Boraginaceae</i>).....	24

3.2.11.	<i>Raphanus raphanistrum</i> L. : Eşek Turpu (<i>Brassicaceae</i>).....	24
3.2.12.	<i>Campanula lyrata</i> Lam. subsp. <i>lyrata</i> : Memek (<i>Campanulaceae</i>)	24
3.2.13.	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill. : Kuşotu (<i>Caryophyllaceae</i>)	24
3.2.14.	<i>Cistus creticus</i> L. : Laden (<i>Cistaceae</i>)	24
3.2.15.	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich. : Eşek Hıyarı (<i>Cucurbitaceae</i>).....	25
3.2.16.	<i>Erica arborea</i> L. : Funda (<i>Ericaceae</i>)	25
3.2.17.	<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh. : Deredoruk (<i>Equisetaceae</i>).....	25
3.2.18.	<i>Cicer montbretii</i> Jaub. ve Spach. : Deli Nohut (<i>Fabaceae</i>).....	25
3.2.19.	<i>Spartium junceum</i> L. : Katırtırnağı (<i>Fabaceae</i>).....	26
3.2.20.	<i>Centaurium erythrae</i> Rafn. subsp. <i>erythrae</i> : Kırmızı Kantaron (<i>Gentianaceae</i>).....	26
3.2.21.	<i>Hypericum olympicum</i> f. <i>olympicum</i> : Uludağ Kantaronu (<i>Hypericaceae</i>)...26	
3.2.22.	<i>Hypericum perforatum</i> L.: Kantaron (<i>Hypericaceae</i>).....	26
3.2.23.	<i>Juncus effusus</i> L.: Has Kofa (<i>Juncaceae</i>)	27
3.2.24.	<i>Teucrium flavum</i> L. subsp. <i>hellenicum</i> Rech.f.: Sarı Yavşan (<i>Lamiaceae</i>)....27	
3.2.25.	<i>Melissa officinalis</i> L. subsp. <i>altissima</i> (Sm.) Arcang.: Oğulotu (<i>Lamiaceae</i>)27	
3.2.26.	<i>Salvia tomentosa</i> Mill. : Şalba (<i>Lamiaceae</i>)	27
3.2.27.	<i>Sideritis athoa</i> Papan. ve Kokkini. : Kedikuyruğu Çayı (<i>Lamiaceae</i>).....	28
3.2.28.	<i>Sideritis trojana</i> Bornm. : Sarıkız Çayı (<i>Lamiaceae</i>)	28
3.2.29.	<i>Teucrium polium</i> L. : Acıyavşan (<i>Lamiaceae</i>).....	28
3.2.30.	<i>Teucrium lamiifolium</i> d'Urv. subsp. <i>lamiifolium</i> : Kumacıotu (<i>Lamiaceae</i>) ..28	
3.2.31.	<i>Lavandula stoechas</i> L. subsp. <i>stoechas</i> : Karabaş (<i>Lamiaceae</i>).....	29
3.2.32.	<i>Mentha longifolia</i> L. subsp. <i>longifolia</i> : Pünk (<i>Lamiaceae</i>)	29
3.2.33.	<i>Thymus longicaulus</i> C. Presl. subsp. <i>chaubardii</i> (Rchb.f.) Jalas. : Dağ Kekikği (<i>Lamiaceae</i>)	29
3.2.34.	<i>Thymbra spicata</i> L. : Zahter (<i>Lamiaceae</i>)	29
3.2.35.	<i>Micromeria juliana</i> (L.) Benth. Ex Rchb. : Topukçayı (<i>Lamiaceae</i>)	30
3.2.36.	<i>Origanum onites</i> L. : Bilyalı Kekik (<i>Lamiaceae</i>)	30
3.2.37.	<i>Asparagus aphyllus</i> L. subsp. <i>orientalis</i> (Baker) P.H.Davis. : Papazsakalı (<i>Liliaceae</i>).....	30
3.2.38.	<i>Malva nicaeensis</i> All. : İlmikotu (<i>Malvaceae</i>)	31
3.2.39.	<i>Malva sylvestris</i> L. : Ebegümece (<i>Malvaceae</i>).....	31
3.2.40.	<i>Malva</i> sp. : Ebegümece (<i>Malvaceae</i>).....	31
3.2.41.	<i>Alcea biennis</i> Winterl. : Fatmaanagülü (<i>Malvaceae</i>).....	31
3.2.42.	<i>Myrtus communis</i> L. subsp. <i>communis</i> : Mersin (<i>Myrtaceae</i>).....	31

3.2.43.	<i>Papaver rhoeas</i> L. : Gelincik (<i>Papaveraceae</i>)	32
3.2.44.	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i> : Sinirotu (<i>Plantaginaceae</i>)	32
3.2.45.	<i>Plantago lanceolata</i> L. : Damarlıca (<i>Plantaginaceae</i>)	32
3.2.46.	<i>Alchemilla hirsutiflora</i> (Buser) Rothm. : Yıldıznişanı (<i>Rosaceae</i>).....	33
3.2.47.	<i>Rosa canina</i> L. : Kuşburnu (<i>Rosaceae</i>)	33
3.2.48.	<i>Rubus</i> sp. : Böğürtlen (<i>Rosaceae</i>)	33
3.2.49.	<i>Verbascum lasianthum</i> Boiss. : Yünlü Sığırkuyruğu (<i>Scrophulariaceae</i>).....	33
3.2.50.	<i>Urtica urens</i> L. : Cılağan (<i>Urticaceae</i>).....	34
3.2.51.	<i>Vitex agnus-castus</i> L. : Hayıt (<i>Verbenaceae</i>)	34
3.3.	Etnobotanik Amaçlı Kullanılan Bitkilere Ait Karışım Tarifleri	39
4.	TARTIŞMA	40
5.	SONUÇLAR	43
6.	ÖNERİLER.....	45
7.	KAYNAKLAR	46
	ÖZGEÇMİŞ	

Yüksek Lisans

ÖZET

KAZDAĞLARI'NDA (BALIKESİR) ETNOBOTANİK BİR ÇALIŞMA

Gökçe KALANKAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN
2017, 52 Sayfa

Bu çalışma Kazdağları'nın Balıkesir ili sınırları içerisinde kalan bölümünde, Temmuz 2014 - Mayıs 2015 arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı bölgedeki yerel halkın doğal bitkileri etnobotanik yönden hangi amaçlarla ve nasıl kullandıklarını belirlemektir. Bölgede kullanımı belirlenen 25 familyaya ait toplam 51 bitki taksonu toplanmış ve bunlara ait geleneksel kullanımlar belirlenmiştir. Bu taksonlardan en çok kullanılan familyalar sırasıyla *Lamiaceae* (13 takson), *Asteraceae* (4 takson) ve *Malvaceae* (4 takson)'dir. Yöre halkı tarafından bu bitkilerin en çok soğuk algınlığı, mide rahatsızlığı ve gıda amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir. En çok tercih edilen kullanım şekilleri ise infüzyondur. Bu çalışma ile etnobotanik kullanımı olan bitkilerden *Sideritis trojana* CR, *Alchemilla hirsutiflora* VU kategorisinde endemik bitkiler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazdağları, Etnobotanik, Tıbbi ve Aromatik Bitki, Geleneksel Kullanım

Master Thesis

SUMMARY

ETHNOBOTANICAL INVESTIGATIONS IN KAZDAĞLARI (BALIKESİR)

Gökçe KALANKAN

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Forest Engineering Graduate Program
Supervisor: Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN
2017, 52 Pages

This study was performed in the remaining part of Mount Ida (Kazdağları) in the province of Balıkesir. The purpose of the study is to determine in the ethnobotanical aspects, for what purposes and in what ways the local people use the natural plants. For this purpose, this study was conducted between July 2014 and May 2015. During the field works, a total of 51 plant taxa of 25 families determined to be used in the region has been collected and the traditional use of them has been identified. The most commonly used taxa belonging to these 24 families are *Lamiaceae* (13 taxa), *Asteraceae* (4 taxa) and *Malvaceae* (4 taxa). These plants by local people have been found to be used mostly for colds, stomach ailments and as food. The most preferred form of use is infusion. With this study it has been concluded that *Sideritis trojana* CR, *Alchemilla hirsutiflora* VU which is in the group of plants that have ethobotanical usage are endemic plants.

Keywords: Mount Ida, Ethnobotanic, Medicinal and Aromatic Plant, Traditional Usage

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

- Şekil 1. Çalışma alanı 6
- Şekil 2. Bitki örneklerinin toplanmasında yardımcı olan yöre halkı 7
- Şekil 3. Çalışma alanı çevresinde kurulan pazarlardan görüntü.....7
- Şekil 4. *Daucus carota* (1), *Foeniculum vulgare* (2), *Asplenium ceterach* (3), *Asplenium adiantum-nigrum* (4), *Scolymus hispanicus* (5), *Tussilago farfara* (6) ve *Anthemis pseudocotula* (7). 9
- Şekil 5. *Scorzoneroides cichoriacea* (1), *Anchusa hybrida* (2), *Anchusa azurea* (3), *Raphanus raphanistrum* (4), *Campanula lyrata* (5), *Stellaria media* (6) ve *Cistus creticus* (7). 11
- Şekil 6. *Ecballium elaterium* (1), *Erica arborea* (2), *Equisetum telmateia* (3), *Cicer montbretii* (4), *Spartium junceum* (5) ve *Centaurium erythrae* subsp. *erythrae* (6). 13
- Şekil 7. *Hypericum olympicum* f. *olympicum* (1), *Hypericum perforatum* (2), *Juncus effusus* (3), *Teucrium flavum* subsp. *hellenicum* (4), *Teucrium polium* (5), *Teucrium lamiifolium* subsp. *lamiifolium* (6), *Melissa officinalis* subsp. *altissima* (7), *Salvia tomentosa* (8), *Sideritis athoa* (9) ve *Sideritis trojana* (10).....15
- Şekil 8. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas* (1), *Mentha longifolia* subsp. *longifolia* (2), *Thymus longicaulus* subsp. *chaubardii* (3), *Thymbra spicata* (4), *Micromeria juliana* (5), *Origanum onites* (6), *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis* (7) ve *Malva nicaeensis* (8). 17
- Şekil 9. *Malva sylvestris* (1), *Malva* sp. (2), *Alcea biennis* (3), *Myrtus communis* subsp. *communis* (4), *Papaver rhoeas* (5), *Plantago major* subsp. *major* (6), *Plantago lanceolata* (7), *Alchemilla hirsutiflora* (8) ve *Rosa canina* (9).....19
- Şekil 10. *Rubus* sp., (1), *Verbascum lasianthum* (2), *Urtica urens* (3) ve *Vitex agnus-castus* (4). 21

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1.Bitkilerin etnobotanik kullanımlarına ait bilgiler.....35

KISALTMALAR DİZİNİ

Euro-Sib.	: Euro- Siberian (Avrupa-Sibirya)
Eux	: Euxine (Karadeniz)
f.	: Form
CR	: Critically Endangered (Çok Tehlikede)
IUCN	: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği)
KATO	: Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Herbaryumu
Medit.	: Meditteranean (Akdeniz)
sp.	: Tür
subsp.	: Alttür
var.	: Varyete
VU	: Vulnerable (Zarar Görebilir)

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Etnobotanik terimi, ilk kez Amerikalı botanikçi John W. Harshberger tarafından 1895 yılında yerli halkların bitki kullanımı üzerindeki çalışmaları sırasında kullanılmış olup, insanların ve bitkilerin birbirleriyle olan etkileşimini inceleyen bilim dalı olarak özetlenebilir. Harshberger'in 1896 yılında yayınladığı 'The Purposes of Ethnobotany' adlı çalışması genellikle etnobotanik çalışmaların başlangıç noktası olarak kabul edilir (Balick, 1999).

Etnobotanik biliminin amacı, belli bir bölgede yaşayan halkın kullandığı bitkilerin, bitkilerin yöresel isimlerinin, bu bitkileri hangi amaçla, nasıl kullandıklarını ve bitkilerin kullanım şekillerine ait bilgilerin derlenmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasıdır.

Etnobotanik çalışmalar yerel insanlarla yapılan bire bir görüşmeler sonucu elde edilen verileri kapsamaktadır. Her ne kadar aynı bölgede çeşitli sayıda araştırma yapılmış olsa da farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmış bölgelerde, bu tür incelemelerin yinelenmesi ve daha fazla sayıda kaynak kişilere ulaşarak literatürde eksik kalmış olabilecek bilgilerin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Çağlar boyunca bitkiler, insanlar için önemli bir yer teşkil etmektedir. Geçmişten günümüze insanlar, yaşadıkları bölgelerdeki bitkileri değişik amaçlar doğrultusunda kullanmış, hastalıkların tedavisinde öncelikle bitkilerden yararlanmışlardır. Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO), dünya üzerinde yaşayan insan nüfusunun yaklaşık %80' inin ağırlıklı biçimde, bitkisel tedaviden oluşan "geleneksel tıp" bilgilerini kullandığını bildirmektedir (Mukerji, 1997).

Dünya'da tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin sayısı 20.000 civarında olup, bunlardan 600 kadarı Türkiye'de yetişmektedir (Baytop, 1999).

Koyuncu'ya (1990) göre Türkiye'deki tıbbi bitkilerin sayısının 500 kadar olduğu, Başer'e (2000) göre ise tıbbi amaçlar için kullanılan bitki türünün 1000 kadar olduğu ve yaklaşık 200 kadar tıbbi ve aromatik bitkinin ihracat potansiyelinin olduğu, 70-100 bitki türünün de ihraç edildiği ifade edilmiştir (Özkan ve Akbulut, 2012).

1.2. Literatür Özeti

Hindistan'ın Tamil Nadu bölgesinden Madurai' de yaşayan kabileler arasında yapılan etnobotanik araştırmada; 32 familyadan 60 bitki türünün kullanıldığı saptanmış ve bitkilerin familyaları, Latince adları, yöresel adları, kullanılan kısımları, ilaçların hazırlanış ve kullanım şekilleri listelenmiştir (Ignacimuthu vd, 2006).

Güney İtalya'da Calabria bölgesinde yapılan araştırmada; 34 familyadan 62 taksonun yöresel kullanımını olduğu belirlenmiş olup bitkilerin 8 tanesi veterinerlikte kullanılırken, 19 tanesi gıda, 5 tanesi baharat ve 38 tanesinin de farklı amaçlarla kullanıldığı görölmüştür (Passalacqua vd, 2006).

Tanzanya'nın Mara bölgesinde yer alan Bunda' nın 6 köyünde bulaşıcı hastalıklara karşı kullanılan bitkileri saptamak için yapılan araştırmada; deneyimli kişilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda çoğu Papilionaceae familyasından olmak üzere 29 familyadan 52 bitki tespit edilmiştir (Maregesi vd, 2007).

Pakistan'ın Nara Çölü'nde yaşayan Thari halkı tarafından kullanılan tıbbi bitkiler etnobotanik yönden incelenmiş ve 28 familyadan 43 cinse ait 51 bitki türünün kullanıldığı görölmüştür (Qureshi ve Raza Bhatti, 2008).

İtalya ve Tunus'ta yapılan bir başka araştırmada; her 2 ülke florasında da yer alan ve tıbbi olarak kullanılabilen 153 bitki türünün bulunduğu saptanmıştır (Leporatti ve Ghedira, 2009).

Zengin bir kültürel mirasa sahip olan ölkemizde bitkilerin yoğun bir kullanışı olmasına rağmen, kırsal kesimden kentlere olan göçler, artan teknolojik gelişmelere bağlı olarak modern tedavi yöntemlerine ulaşmanın kolaylığı nedeniyle geleneksel bitki kullanımlarında azalma görölmekte ve bu durum bitki kullanımlarına ait değerli bilgilerin gün geçtikçe yok olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ölkemiz ekonomisi açasından da önemi olan bu bilgilerin yazılı hale getirilme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Sadıkoğlu, 1998; Başaran, 2003; Kızıllarslan, 2008; Kendir ve Güvenç, 2010). Çünkü etnobotanik açağdan oldukça değerli olan bu mirasın gelecek nesillere ulaşması, hangi bölgelerde hangi bitkilerden yararlanılabileceğinin tespiti, ancak etnobotanik araştırmalar ışığında belirlenebileceği için, yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Türkiye'de etnobotanik araştırmalara yönelik ilk kayıtlar düzenli olarak 1928 yılında tutulmaya başlanmıştır (Sadıkoğlu, 1998). Balıkesir ve çevresinde yapılmış ilk çalışma ise Tümen (1989) tarafından *Lamiaceae* familyası tıbbi bitkileri üzerine olmuştur. Bundan sonra ise Tümen ve Sekendiz (1991), Uysal vd. (2010), Polat ve Satıl (2012) yörede bitkilerin

geleneksel kullanımları üzerine çeşitli araştırmalar yapmışlardır.

Ülkemiz florasının bu denli zengin olmasının ana nedenleri arasında; coğrafi konumu, su kaynakları, değişik iklim tiplerinin etkisi altında bulunması, Asya ve Avrupa kıtası arasında meydana gelen karşılıklı bitki göçleri, jeolojik ve jeomorfolojik yapı ile bunların etkisi sonucunda şekillenen çok farklı mikroklima ve toprak tiplerine sahip olması sayılabilir (Polat, 2010; Karaköse, 2015).

Bugüne kadar Türkiye’de yapılan çalışmalara göre, 11.707 civarında eğrelti ve tohumlu bitki taksonu ve 3649 civarındaki endemik bitki taksonu varlığı tespit edilmiş olup, bu durum ülkemizin dünyada oldukça zengin bir flora ve kültür mirasına sahip olduğunu göstermektedir (Güner vd, 2012; Karaköse, 2015).

Türkiye’de halk ilaçları ve genel olarak bitkilerin ilaç olarak kullanılışı ile ilgili en kapsamlı yayınlardan bir tanesi Baytop'un "Türkiye 'de Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün)" adlı eseridir. Baytop, eserinde halk ilacı olarak kullanılan pek çok bitki hakkında kendi tespitlerine, kullanımlarına ve literatüre dayanarak bilgiler vermektedir.

‘Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma’ adlı yüksek lisans tezinde; 53’ü tedavide, 40’ı gıda, 5’i baharat, 3’ü oyuncak, 4’ü alet yapımında, 2’si boyama, 1’i sabun yapımında kullanılan 99 bitki türü belirlenmiştir (Koçyiğit, 2005).

Güdül (Ankara) ve çevresinin etnobotanik özelliklerinin incelendiği bir çalışmada; 6 familyaya ait 11 bitkinin besin olarak kullanıldığı ve 18 familyaya ait 23 bitkinin halk ilacı tespit edilmiştir (Elçi ve Erik, 2006).

Kurtalan (Siirt) ilçesinin etnobotanik özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada; ilçede tespit edilen bazı bitkilerin, etnobotanik özellikleri ve yerel isimleri araştırılmıştır. Çalışma sonucunda 34 taksonun yerel isimleri, tıbbi ve gıda maddesi olarak kullanımları ile diğer etnobotanik özellikleri verilmiştir (Yapıcı vd, 2009).

Gönen (Balıkesir)’de; halk tarafından, 73’ü doğal 11’i kültür bitkisi toplam 84 tıbbi bitkinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bitkilerden hazırlanan ilaçların; hemoroit, mide ve böbrek rahatsızlıkları ve romatizma gibi rahatsızlıkların tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir (Tuzlacı ve Aymaz Eryaşar, 2001).

Theoprastus’un “Bitkiler Üzerine” yaptığı çalışmalardan alınan toplam 903 adet alıntı Kaz Dağı ile bağlantılıdır ve bu alıntı şimdiye kadar tek bir dağ için alınan en büyük bitki alıntı sayısını oluşturmaktadır (Thanos, 2001).

Alanda yapılmış diğerk çalışmalara baktığımızda; Karamanoğlu (1994)'nin "Edremit Kazdağı Bitkileri" adlı çalışması ve Özhatay ve arkadaşları (Özhatay vd, 2003) tarafından yapılmış 'Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları' isimli projesi bulunmaktadır.

Bölgede Tümen ve arkadaşları (Tümen vd, 2006) tarafından "Kazdağı Milli Parkı Çiçekli Bitkileri ve Fiziki Ortam" başlıklı bir TÜBİTAK projesi yapılmıştır.

Benzer şekilde bu çalışmada da Kazdağı'nda yerel halkın geçmişten günümüze kullandıkları bitkilerin etnobotanik özelliklerini, yöresel isimlerini ve kullanım alanlarını tespit ederek, bu yörede halkın kaybolmaya yüz tutmuş kültür mirasının yanı sıra, ekonomik öneme sahip olanlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışma Alanı

Zengin tarihsel ve kültürel geçmişe sahip çalışma alanı; Edremit Körfezi'nin kuzeyi ile Biga Yarımadası'nın güney kenarında, Marmara ve Ege bölgeleri arasındaki sınırda yer alır. En yüksek zirvesi Karataş Tepe (1774 m) olan Kazdağı, Marmara Bölgesi'nin Uludağ'dan sonra gelen en yüksek ikinci dağdır (Satıl vd, 2006-b).

Kuruluşu M.Ö. 1443 yılına dayanan Edremit, sahip olduğu körfezi, doğal güzellikleri ve yaşamaya elverişli iklimi ile tarihin birçok döneminde pek çok farklı uygarlığa ev sahipliği yapmıştır (Saka, 2016).

Kazdağları, tarihi ve kültürel değerler açısından oldukça zengindir. Bu kültür zenginliği öğelerinden bazıları Antandros gibi arkeolojik alanlar ve eski dönemlerden kalma mimari yapılarıdır. Truva Savaşlarını başlatan güzellik yarışmasının burada yapıldığına (Thanos, 2001) ve Odysseus'un bu savaşları sonlandıran tahta atı Kazdağı Göknarı kerestesinden yaptırdığına inanılır ve böylece Truva Savaşlarının hem başlaması hem de bitişi Kazdağları ile ilgilidir (Arı ve Soykan, 2005).

Körfezde genel olarak kış ayları ılık ve yağışlı, yaz ayları ise sıcak ve kuraktır. En yoğun yağış miktarı Aralık ayında, en düşük yağış miktarı ise Temmuz ve Ağustos aylarında görülmektedir (Söylemezoğlu, 1997).

Akdeniz iklimi özellikleri gösteren coğrafyada kserofit bitki örtüsünün hakim olduğu gözlemlenmekte olup, bölgenin başlıca doğal bitki örtüsü zeytin ağacıdır (Saka, 2016). Yaklaşık deniz seviyesinden Kaz Dağı yamaçlarının 500 m.'lik bölümüne kadar zeytin ağaçlarının bölgenin doğal habitatını oluşturduğu gözlemlenmektedir. Dağın 400-600 m. arasında kalan bölümü kızılçam ile örtülü iken, 600-1200 m. arası kızılçam ve karaçam ormanları ile kaplıdır. 1200-1400 m. arasında karaçam ve Kaz Dağı göknarı görülmektedir. 1400-1700 m arası ardıç ağaçları doğal florayı oluştururken 1700 m.'den sonrası çıplak arazidir (Karğı, 2010).

2.2. Materyal

Temmuz 2014 - Mayıs 2015 tarihleri arasında Balıkesir iline bağlı Edremit ilçesi ve bu ilçeye bağlı bazı yerlerine (Narlı Köyü, Avcılar Köyü, Kızılköçü Köyü, Yaşyer Köyü, Güre ve Altınoluk), Havran ilçesine bağlı Karaoğlanlar Köyü'ne, Burhaniye ilçesine bağlı Kızıklı Köyü'ne ziyaretler gerçekleştirilerek, doğadan farklı vejetasyon dönemlerinde 51 bitki örneği herbaryum tekniklerine uygun olarak toplanmıştır. (Şekil 1).

Çalışma alanı, Davis'in geliştirmiş olduğu kareleme (grid) sistemine göre B1 karesi içerisinde.

Şekil 1. Çalışma alanı

2.3. Yöntem

Yapılan bu çalışma, iki temel bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; bitki türlerinin tespiti için kartopu örnekleme yöntemiyle yüz yüze görüşmeler yapılarak, bölgede etnobotanik açıdan kullanılan bitki türlerinin yöresel isimleri, kullanılan kısımları, kullanım amaçları ve kullanım şekilleri tespit edilmiştir. Belirlenen bitkilere ait etnobotanik bilgiler Tablo 1'de listelenmiştir.

Şekil 2. Bitki örneklerinin toplanmasında yardımcı olan yöre halkı

Araştırma alanı ve çevresinde kurulan Burhaniye, Havran, Edremit, Altınoluk ve Güre pazarlarına çıkılarak gözlemler yapılmıştır(Şekil 3).

Şekil 3. Çalışma alanı çevresinde kurulan pazarlardan görüntü

İkinci bölümde ise; toplanan bitki örnekleri teşhisleri yapılmak üzere preslenip, kurutulmuş ve KATO uluslararası herbaryumuna kaydı yapılmıştır. Kullanışı olan her bir bitkinin fotoğrafı çekilmiştir.

Bitki örneklerinin teşhisinde öncelikle “Flora of Turkey and the East Aegean Islands” adlı eserden yararlanılmıştır (Davis, 1965-1985; Davis vd, 1988; Güner vd, 2000). Bitkilerin bilimsel ve Türkçe adlarının kontrolü (Güner vd, 2012)’ne göre kontrol edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Etnobotanik Amaçlı Saptanan Taksonlar ve Sistematik Dizindeki Yerleri

1. APIACEAE

1. *Daucus* L. : Havuç

1. *Daucus carota* L. : Yabani Havuç

Altınoluk Köyü, Yerleşim alanı çevresi, 40 m, 18.07.2014, KATO 20974.

2. *Foeniculum* Mill.: Rezene

2. *Foeniculum vulgare* Mill.: Rezene

Kazdağları Milli Parkı sınırı, orman içi açıklık, 700 m, 01.08.2014, KATO 20975.

2. ASPLENIACEAE

3. *Asplenium* L.: Saçakotu

3. *Asplenium ceterach* L. : Dalakotu

Altınoluk Köyü, Taşlık, kayalık alan, duvar üstleri, 300 m, 16.07.2014, KATO 20976.

4. *Asplenium adiantum-nigrum* L.: Kara Saçakotu

Edremit, Darıdere Fidanlığı Orman içi rutubetli, kayalık alan, 500 m, 17.07.2014, KATO 20977.

3. ASTERACEAE

4. *Scolymus* Tourn.ex L.: Akçakız

5. *Scolymus hispanicus* L. : Şevketibostan

Burhaniye, ekilmemiş tarlalık alan, yol kenarı, 160 m, 20.07.2014, Medit. element, KATO 20978.

5. *Tussilago* L. : Öksürükotu

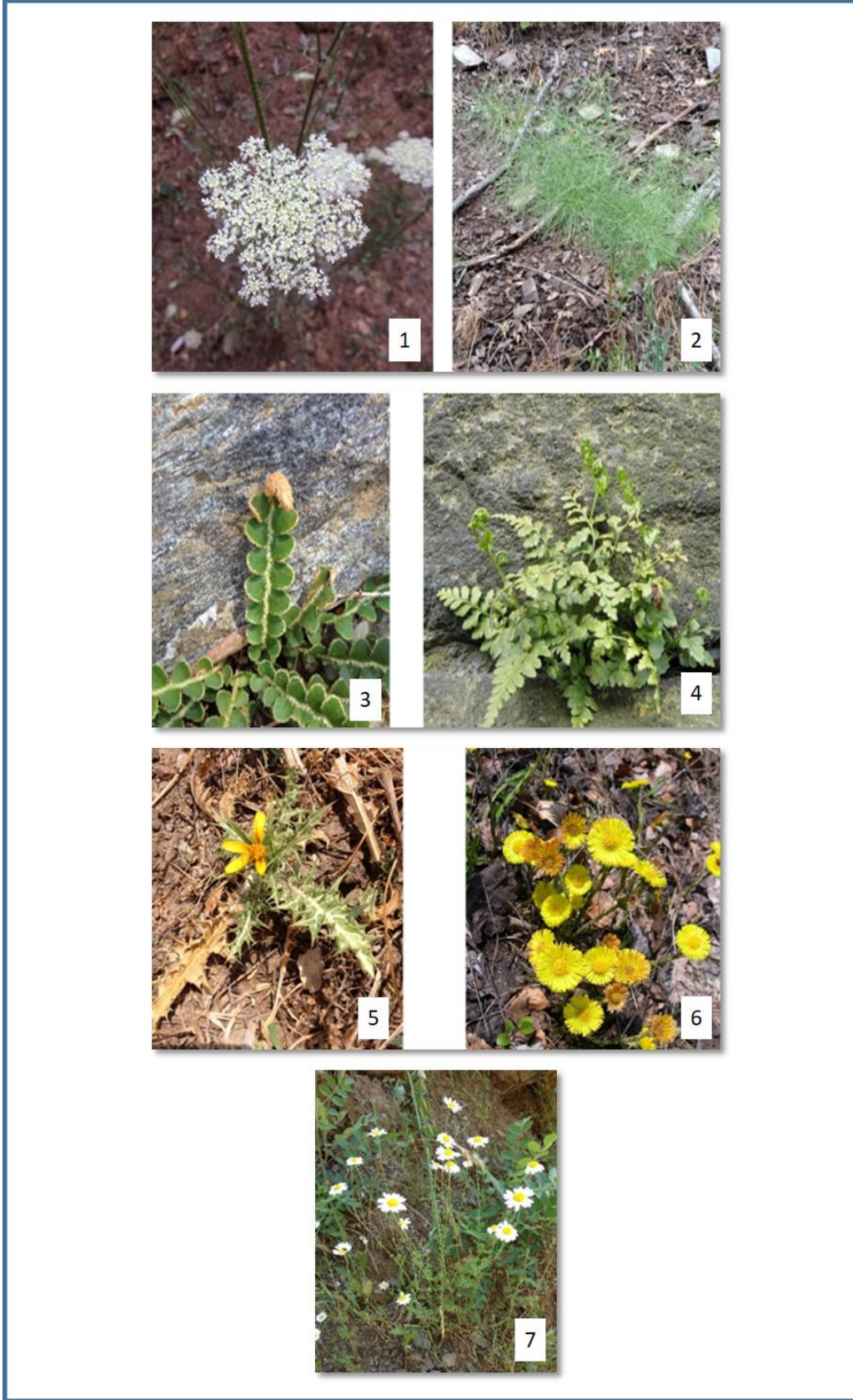
6. *Tussilago farfara* L. : Öksürükotu

Çanakkale-Balıkesir il hudutu, ekilmemiş tarlalık alan, 300 m, 17.07.2014, Euro-Sib. element, KATO 20979.

6. *Anthemis* L. : Papatya

7. *Anthemis pseudocotula* Boiss. : Acem Papatyası

Altınoluk Mihliçayır Mevkii, ekilmemiş tarlalık alan, yol kenarı, 30 m, 17.07.2014, KATO 20980.

Şekil 4. *Daucus carota* (1), *Foeniculum vulgare* (2), *Asplenium ceterach* (3), *Asplenium adiantum-nigrum* (4), *Scolymus hispanicus* (5), *Tussilago farfara* (6) ve *Anthemis pseudocotula* (7).

7. *Scorzoneroides* Moench. : Yalankank

8. *Scorzoneroides cichoriacea* (Ten.) Greuter. : Yalankank

Edremit Kocakır Mevkii, yol kenarı, 60 m, 23.07.2014, Medit. element, KATO 20981.

4. *BORAGINACEAE*

8. *Anchusa* L. : Sığırdili

9. *Anchusa hybrida* Ten. : Tatlıbaba

Altınoluk, Şahindere Mevkii, açıklık alan, 40 m, 17.07.2014, Medit. element, KATO 20982.

10. *Anchusa azurea* Mill. var. *azurea*. : Sığırdili

Burhaniye, Kızıklı Köyü, ekilmemiş tarlalık alan, yol kenarı, 100 m, 26.07.2014, KATO 20983.

5. *BRASSICACEAE*

9. *Raphanus* L. : Turp

11. *Raphanus raphanistrum* L. : Eşek Turpu

Altınoluk, Şahindere Mevkii, yol kenarı, 20 m, 17.07.2014, KATO 20984.

6. *CAMPANULACEAE*

10. *Campanula* L. : Çançiçeği

12. *Campanula lyrata* Lam. subsp. *lyrata*. : Memek

Altınoluk, Hatapderesi Mevkii, dağ yamacı, 200m, 13.05.2015, KATO 21024.

7. *CARYOPHYLLACEAE*

11. *Stellaria* L. : Kuşotu

13. *Stellaria media* (L.) Vill. : Kuşotu

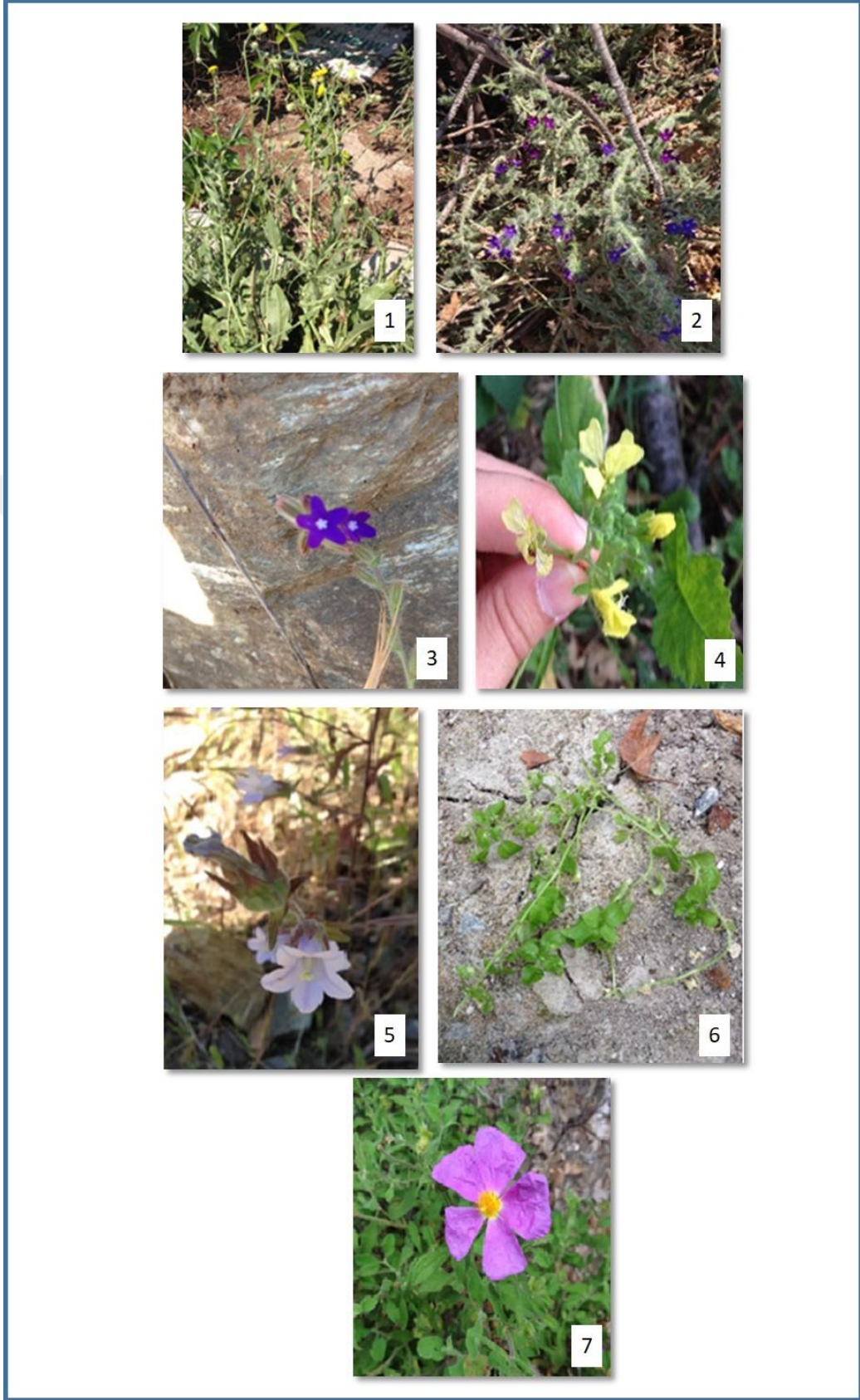
Burhaniye, Kızıklı Köyü, yerleşim alanları çevresi, yol kenarı, 50 m, 26.07.2014, KATO 20985.

8. *CISTACEAE*

12. *Cistus* L. : Laden

14. *Cistus creticus* L. : Laden

Altınoluk, Çakırhatice Mevkii, orman içi açıklık, 300 m, 17.07.2014, Medit. element, KATO 20986.

Şekil 5. *Scorzoneroides cichoriacea* (1), *Anchusa hybrida* (2), *Anchusa azurea* (3), *Raphanus raphanistrum* (4), *Campanula lyrata* (5), *Stellaria media* (6) ve *Cistus creticus* (7).

9. *CUCURBITACEAE*13. *Ecballium* A. Rich. : Eşek Hıyarı15. *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich. : Eşek Hıyarı

Edremit, yerleşim alanları çevresi, 50 m, 23.07.2014, Medit. element, KATO 20987.

10. *ERICACEAE*14. *Erica* L. : Funda16. *Erica arborea* L. : Funda

Altınoluk, Boğazdağı Mevkii, taşlık alan, 200 m, 15.05.2015, KATO 21023.

Kullanılış şekli ve amacı:

11. *EQUISETACEAE*15. *Equisetum* L. : At Kuyruğu17. *Equisetum telmateia* Ehrh. : Deredoruk

Altınoluk, Mihliçayır Mevkii, su kenarı, 40 m, 17.07.2014, KATO 20988

12. *FABACEAE*16. *Cicer* L. : Nohut18. *Cicer montbretii* Jaub. ve Spach. : Deli Nohut

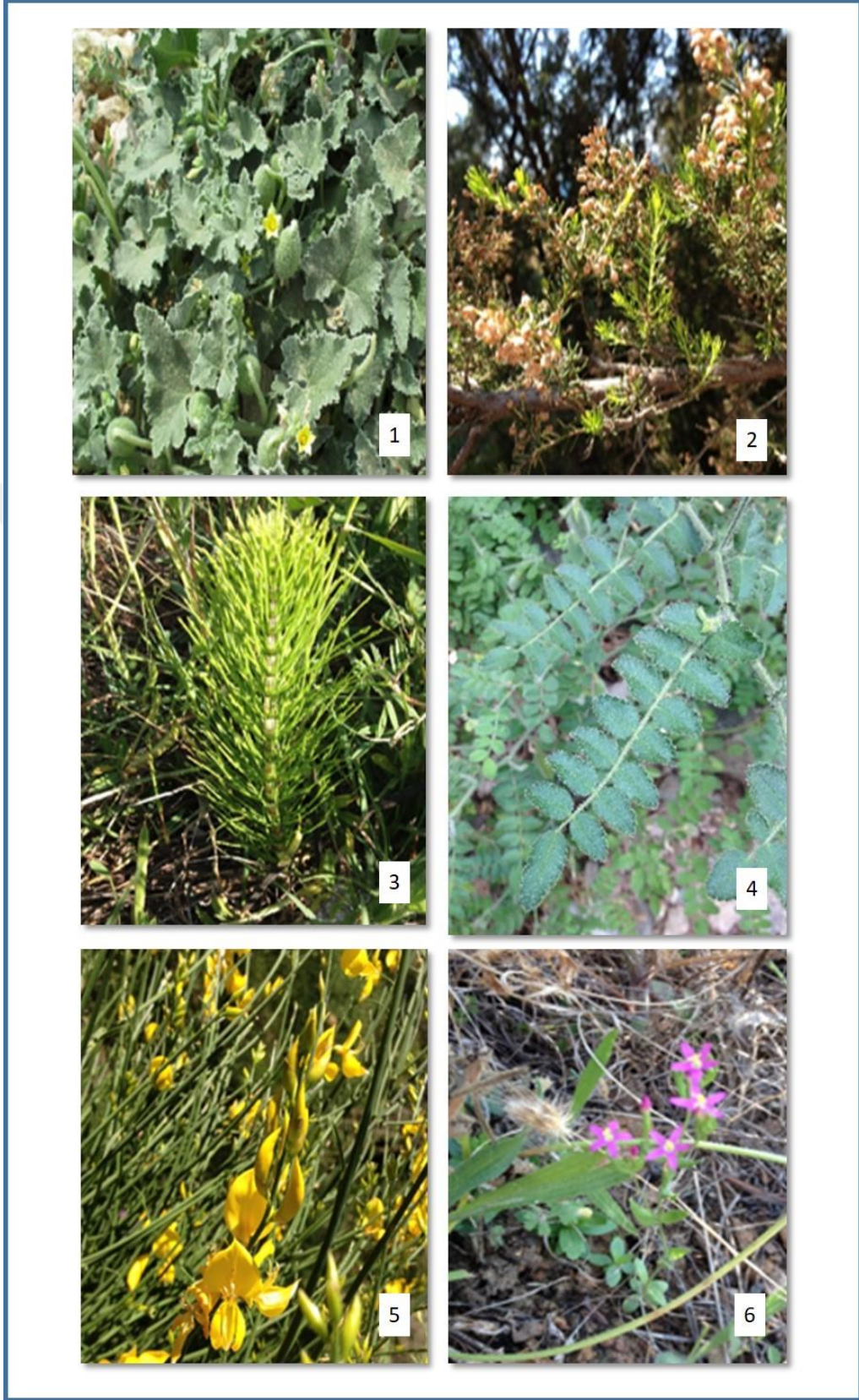
Havran, Karaoğlanlar Köyü, orman yolu kenarı, yamaç arazi, 500 m, 30.07.2014, Medit. element, KATO 20989.

17. *Spartium* L. : Katırtırnağı19. *Spartium junceum* L. : Katırtırnağı

Altınoluk, Deliktaş Mevkii, ekilmemiş tarlalık alan, 70 m, 15.05.2015, Medit. element, KATO 21022.

13. *GENTIANACEAE*18. *Centaurium* Hill. : Gelin Düğmesi20. *Centaurium erythrae* Rafn. subsp *erythrae*. : Kırmızı Kantaron

Altınoluk, Narlı Köyü, ormanlık alan, 300 m, 17.07.2014, Euro-Sib. element, KATO 20990.

Şekil 6. *Ecballium elaterium* (1), *Erica arborea* (2), *Equisetum telmateia* (3), *Cicer montbretii* (4), *Spartium junceum* (5) ve *Centaurium erythrae* subsp. *erythrae* (6).

14. *HYPERICACEAE*19. *Hypericum* L. : Kantaron21. *Hypericum olympicum* f. *Olympicum* : Uludağ Kantaronu

Kazdağları Milli Parkı , taşlık alan, 800 m, 01.08.2014, Medit. element, KATO 20991.

22. *Hypericum perforatum* L. : Kantaron

Altınoluk, Narlı Köyü, yol kenarı, 50 m, 17.07.2014, KATO 20992.

15. *JUNCACEAE*20. *Juncus* L. : Kofa23. *Juncus effusus* L. : Has Kofa

Altınoluk, Kozca Mevkii, yol kenarı, sulak alan, 400 m, 17.07.2014, Kozmopolit, KATO 20993.

16. *LAMIACEAE*21. *Teucrium* L. : Kısamahmut24. *Teucrium flavum* L. subsp. *hellenicum* Rech.f. : Sarı Yavşan

Altınoluk Köyü, kayalık yamaçlar, 150 m, 1.07.2014, Medit. element, KATO 20994.

25. *Teucrium polium* L. : Acıyavşan

Edremit, Yaşyer Köyü, taşlık kayalık alan, 500 m, 25.07.2014, KATO 20999.

26. *Teucrium lamiifolium* d'Urv. subsp. *lamiifolium*. : Kumacıotu

Kazdağları Milli Parkı sınırı , yol kenarı, 1200 m, 01.08.2014, KATO 21000.

22. *Melissa* L. : Oğulotu27. *Melissa officinalis* L. subsp. *altissima* (Sm.) Arcang. : Oğulotu

Altınoluk Köyü civarı, çalılık, 50 m, 1.07.2014, Medit. element, KATO 20995.

23. *Salvia* L. : Adaçayı28. *Salvia tomentosa* Mill. : Şalba

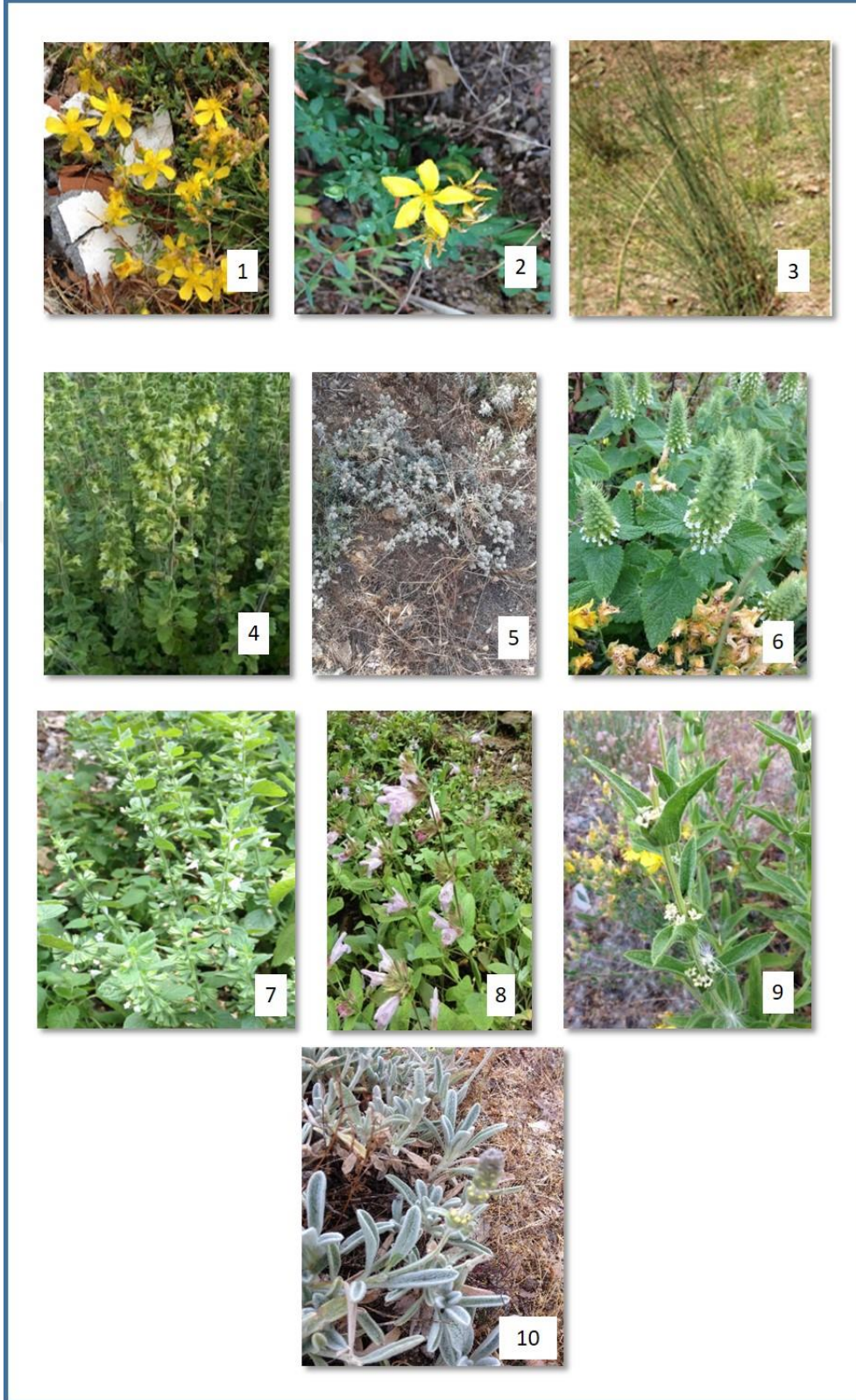
Kazdağları Milli Parkı sınırı, yol kenarı, 1200 m, 01.08.2014, Medit. element, KATO 20997.

24. *Sideritis* L. : Dağçayı29. *Sideritis athoa* Papan. ve Kokkini. : Kedikuyruğu Çayı

Altınoluk, Kırlangıç Mevkii, taşlık alan, 1200 m, 01.08.2014, KATO 20998.

30. *Sideritis trojana* Bornm. : Sarıkız Çayı

Kazdağları Milli Parkı, kayalık dağlık yamaçlar, 1300 m, 01.08.2014, Endemik, CR, Medit. element, KATO 20996.

Şekil 7. *Hypericum olympicum f. olympicum* (1), *Hypericum perforatum* (2), *Juncus effusus* (3), *Teucrium flavum* subsp. *hellenicum* (4), *Teucrium polium* (5), *Teucrium lamiifolium* subsp. *lamiifolium* (6), *Melissa officinalis* subsp. *altissima* (7), *Salvia tomentosa* (8), *Sideritis athoa* (9) ve *Sideritis trojana* (10).

25. *Lavandula* L. : Lavanta

31. *Lavandula stoechas* L. subsp. *stoechas* : Karabaş

Altınoluk, Boğazdağı Mevkii, yol kenarı, kayalık yamaç, 70 m, 15.05.2015, Medit. element, KATO 21001.

26. *Mentha* L. : Nane

32. *Mentha longifolia* (L.) L. subsp. *longifolia* : Pünk

Altınoluk, Küçükusu Mevkii, sulak çayır, bataklık alan, 150 m, 1.07.2014, KATO 21002.

27. *Thymus* L. : Kekik

33. *Thymus longicaulus* C.Presl.subsp.*chaubardii* (Rchb.f.) J alas. : Dağ Kekiği

Altınoluk, Kırlangıç Mevkii, taşlık alan, 1350 m, 01.08.2014, KATO 21003.

28. *Thymbra* L. : Zahter

34. *Thymbra spicata* L. : Zahter

Altınoluk, Kırlangıç Mevkii, yol kenarı, 900 m, 01.08.2014, Medit. element, KATO 21004.

29. *Micromeria* Benth. : Boğumluçay

35. *Micromeria juliana* (L.) Benth. Ex Rchb. : Topukçayı

Altınoluk, Boğazdağı Mevkii, taşlık alan, 200 m, 1.07.2014, Medit. element, KATO 21005.

30. *Origanum* L. : Mercanköşk

36. *Origanum onites* L. : Bilyalı Kekik

Altınoluk, Karaçam Mevkii, taşlık alan, 760 m, 1.07.2014, Medit. element, KATO 21006.

17. LILIACEAE

31. *Asparagus* L. : Kuşkonmaz

37. *Asparagus aphyllus* L. subsp. *orientalis* (Baker) P.H.Davis. : Papazsakalı

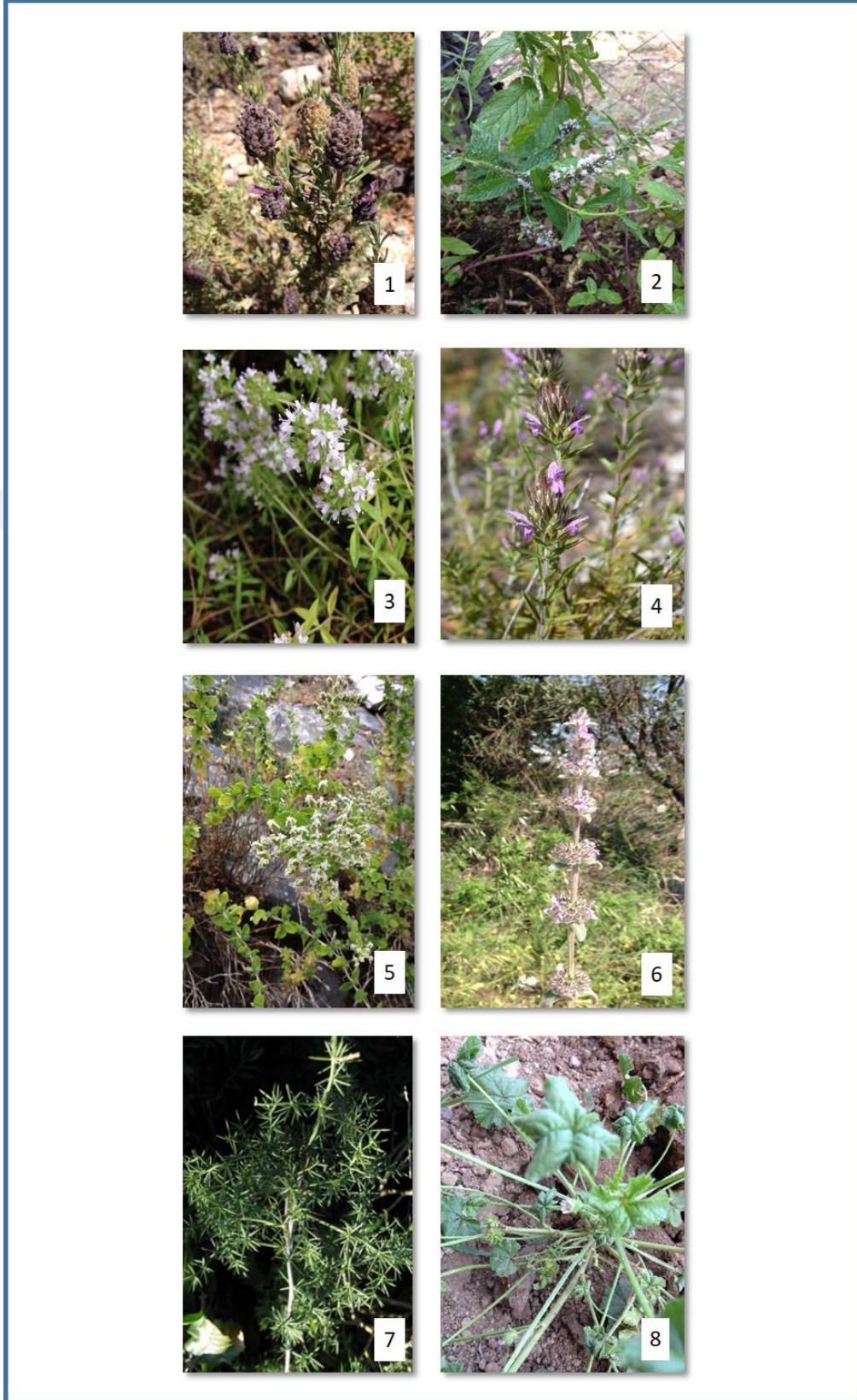
Altınoluk, Şahindere Mevkii, yerleşim alanı çevresi, 40 m, 17.07.2014, Medit. element, KATO 21007.

18. MALVACEAE

32. *Malva* L. : Ebegümeçi

38. *Malva nicaeensis* All. : İlmikotu

Altınoluk, Kırlangıç Mevkii, yol kenarı, 900 m, 01.08.2014, KATO 21008.

Şekil 8. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas* (1), *Mentha longifolia* subsp. *longifolia* (2), *Thymus longicaulus* subsp. *chaubardii* (3), *Thymbra spicata* (4), *Micromeria juliana* (5), *Origanum onites* (6), *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis* (7) ve *Malva nicaeensis* (8).

39. *Malva sylvestris* L. : Ebegümece

Edremit, Kocakır Mevkii, tarla kenarı, 50 m, 25.07.2014, KATO 21009.

40. *Malva* sp. : Ebegümece

Altınoluk, Şahindere Mevkii, yerleşim alanı çevresi, 30 m, 17.07.2014, KATO 21010.

33. *Alcea* L. : Hatmi

41. *Alcea biennis* Winterl. : Fatmaanagülü

Altınoluk, Ağaçarburnu Mevkii, taşlık alan, 200 m, 01.08.2014, KATO 21011.

19. MYRTACEAE

34. *Myrtus* L. : Mersin

42. *Myrtus communis* L. subsp. *communis*: Mersin

Altınoluk, Değirmentepesi Mevkii, orman içi açıklık, 200 m, 13.05.2015, Medit. element, KATO 21021.

20. PAPAVERACEAE

35. *Papaver* L. : Gelincik

43. *Papaver rhoeas* L. : Gelincik

Güre, ekilmemiş tarlalık alan, 50 m, 16.05.2015, KATO 2101.

21. PLANTAGINACEAE

36. *Plantago* L. : Sinirotu

44. *Plantago major* L. subsp. *major*: Sinirotu

Altınoluk, Mıhlıçayır Mevkii, nemli sulak alan, 40 m, 17.07.2014, KATO 21012.

45. *Plantago lanceolata* L. : Damarlıca

Altınoluk, Değirmentepesi Mevkii, yol kenarı, 50 m, 13.05.2015, KATO 21020.

22. ROSACEAE

37. *Alchemilla* L. : Aslan Pençesi

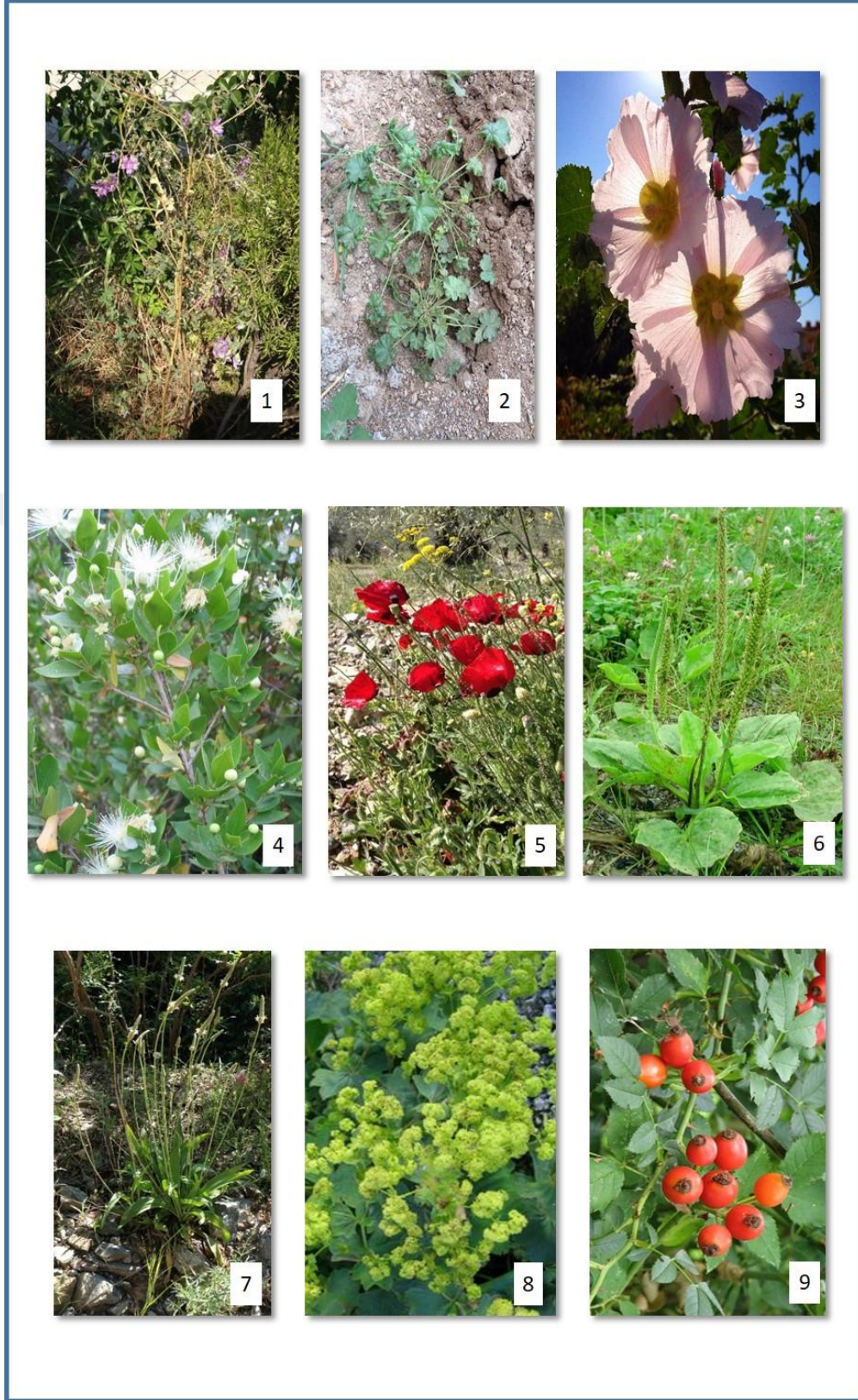
46. *Alchemilla hirsutiflora* (Buser) Rothm. : Yıldıznişanı

Burhaniye, Kızıklı Köyü, ekilmemiş tarlalık alan, 100 m, 26.07.2014, Endemik, VU, Eux. element, KATO 21013.

38. *Rosa* L. : Gül

47. *Rosa canina* L. : Kuşburnu

Altınoluk, Avcılar Köyü, ormanlık alan, 300 m, 20.07.2014, KATO 21014.

Şekil 9. *Malva sylvestris* (1), *Malva* sp. (2), *Alcea biennis* (3), *Myrtus communis* subsp. *communis* (4), *Papaver rhoeas* (5), *Plantago major* subsp. *major* (6), *Plantago lanceolata* (7), *Alchemilla hirsutiflora* (8) ve *Rosa canina* (9)

39. *Rubus* L. : Böğürtlen

48. *Rubus* sp. : Böğürtlen

Altınoluk, Şahindere Mevkii, yerleşim alanı çevresi, 30 m, 23.07.2014, KATO 21015.

23. SCROPHULARIACEAE

40. *Verbascum* L. : Sığırkuyruğu

49. *Verbascum lasianthum* Boiss. : Yünlü Sığırkuyruğu

Altınoluk, Şahindere Mevkii, yol kenarı, 100 m, 23.07.2014, KATO 21016.

24. URTICACEAE

41. *Urtica* L. : Isırgan

50. *Urtica urens* L. : Cılağan

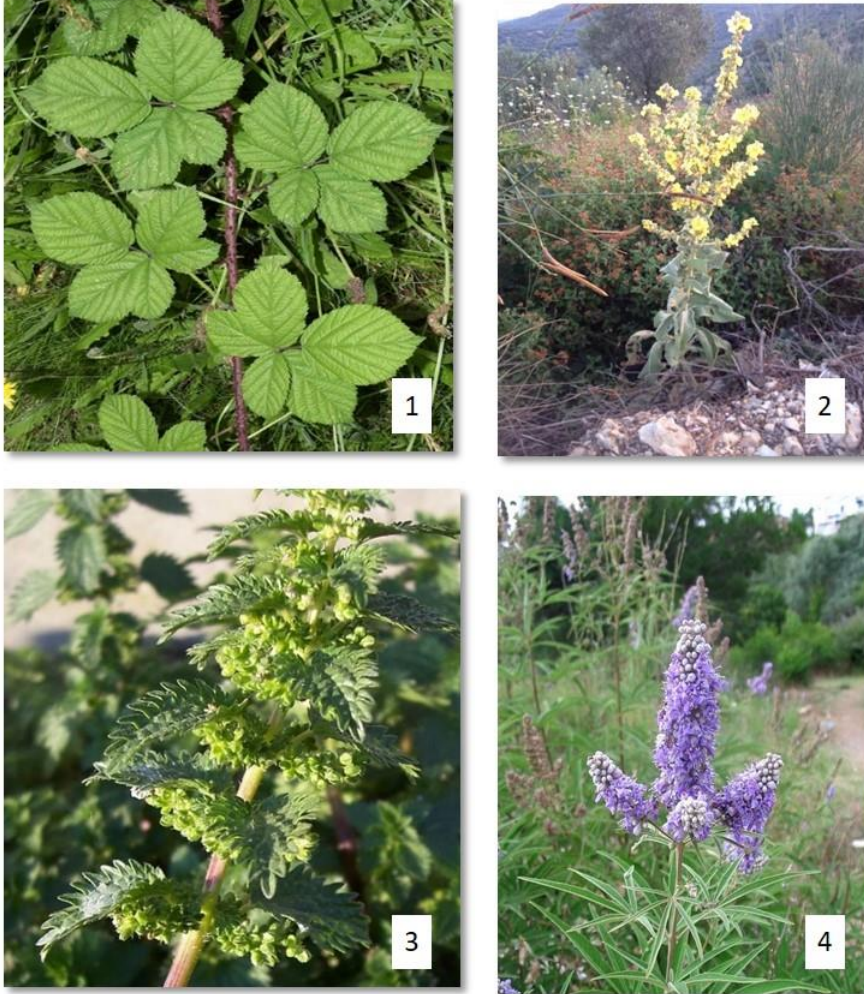
Edremit, Kızılkeçili Köyü, ekilmemiş tarlalık alan, 100 m, 29.07.2014, KATO 21017.

25. VERBENACEAE

42. *Vitex* L. : Hayıt

51. *Vitex agnus-castus* L. : Hayıt

Güre, yol kenarı, sulak alan, 100 m, 18.07.2014, Medit. element, KATO 21018.

Şekil 10. *Rubus* sp., (1), *Verbascum lasianthum* (2), *Urtica urens* (3) ve *Vitex agnus-castus* (4).

3.2. Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri

Arazi çalışmaları sırasında yöre halkı tarafından elde edilen bitkilerin etnobotanik kullanımlarına ait bilgiler aşağıda açıklanmış ve Tablo 1’de listelenmiştir.

3.2.1. *Daucus carota* L. : Yabani Havuç (*Apiacea*)

Yöresel Adı	: Hazanbel
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	:İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Yapraklı genç sürgünleri gıda olarak kullanılır.

3.2.2. *Foeniculum vulgare* Mill.: Rezene (*Apiacea*)

Yöresel Adı	:Rezen, Rezene
Kullanılan Kısım	:Yapraklı genç sürgünleri
Kullanım Şekli	:Taze
Kullanım Amacı	: Yapraklı genç sürgünleri gıda olarak kullanılır.

3.2.3. *Asplenium ceterach* L. : Dalakotu (*Aspleniaceae*)

Yöresel Adı	:Altınotu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	:İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Toprak üstü kısımların infüzyonu, idrar yolu rahatsızlığı, böbrek taşı ve kumu düşürme, bayanlarda rahim iltihabı hastalıkları için içilir.

3.2.4. *Asplenium adiantum-nigrum* L.: Kara Saçakotu (*Aspleniaceae*)

Yöresel Adı	:Karabaldır otu, Baldıran otu
Kullanılan Kısım	:Toprak üstü kısmı, yapraklar
Kullanım Şekli	:İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımları ve yapraklarının kurutulularak, infüzyonu böbrek ve idrar yolu rahatsızlığı hastalıkları için içilir.

3.2.5. *Scolymus hispanicus* L. : Şevketibostan (*Asteraceae*)

Yöresel Adı	:Şevketibostan
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	:Pişmiş
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımları gıda olarak tüketilir.

3.2.6. *Tussilago farfara* L. : Öksürükotu (*Asteraceae*)

Yöresel Adı	: Lapaza
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: Haricen
Kullanım Amacı	: Yaprakları haricen yara tedavisinde kullanılır.

3.2.7. *Anthemis pseudocotula* Boiss. : Acem Papatyası (*Asteraceae*)

Yöresel Adı	: Papatya
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon, dekoksasyon
Kullanım Amacı	: Çiçekleri kurutulup infüzyonu soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır, dekoksasyonu saç rengini açmak için durulama suyuna katılır.

3.2.8. *Scorzoneroideis cichoriacea* (Ten.) Greuter. : Yalankanık (*Asteraceae*)

Yöresel Adı	: Hindiba, Radika
Kullanılan Kısım	: Yaprak, toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarının infüzyonu şeker hastalığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin taze yapraklı uçları az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup yemeği yapılır.

3.2.9. *Anchusa hybrida* Ten. : Tatlıbaba (*Boraginaceae*)

Yöresel Adı	: Sığırdili
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: Pişmiş

Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımları gıda olarak tüketilir.

3.2.10. *Anchusa azurea* Mill. var. *azurea* : Sığırdili (*Boraginaceae*)

Yöresel Adı : Sığırdili

Kullanılan Kısım : Toprak üstü kısmı

Kullanım Şekli : Pişmiş

Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımları gıda olarak tüketilir.

3.2.11. *Raphanus raphanistrum* L. : Eşek Turpu (*Brassicaceae*)

Yöresel Adı : Yabani turp otu

Kullanılan Kısım : Yaprak

Kullanım Şekli : Pişmiş

Kullanım Amacı : Bitkinin pişmiş yaprakları gıda olarak tüketilir.

3.2.12. *Campanula lyrata* Lam. subsp. *lyrata* : Memek (*Campanulaceae*)

Yöresel Adı : Keçimemesi

Kullanılan Kısım : Toprak üstü kısmı

Kullanım Şekli : Pişmiş

Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımları gıda olarak tüketilir.

3.2.13. *Stellaria media* (L.) Vill. : Kuşotu (*Caryophyllaceae*)

Yöresel Adı : Cicibici, Çıldır

Kullanılan Kısım : Toprak üstü kısmı

Kullanım Şekli : Pişmiş

Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımları gıda olarak tüketilir.

3.2.14. *Cistus creticus* L. : Laden (*Cistaceae*)

Yöresel Adı : Pamukluk, Pamukla

Kullanılan Kısım : Yaprak, çiçek

Kullanım Şekli : Haricen

Kullanım Amacı : Bitkinin yaprakları kanamalarda kanı durdurmak amacıyla ezilerek kullanılır. Bitkinin çiçekleri ise arıcılıkta kullanılır.

3.2.15. *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich. : Eşek Hıyarı (*Cucurbitaceae*)

Yöresel Adı	: Delihışır otu, Deli bostan, Acı kavun
Kullanılan Kısım	: Kök, meyve
Kullanım Şekli	: Dahilen, haricen, hap
Kullanım Amacı	: Bitkinin kökü temizlenir. Rendelenip, hamur kıvamına getirilir. Aspirin şekli verilerek, kurutmaya bırakılır. Aç karnına içildiğinde hemoroid tedavisinde kullanılır. Meyvelerinin sıkılması ile elde edilen sıvı buruna çekilir, sinüzit tedavisinde kullanılır. Elde edilen bir damla sıvı dil yarası tedavisinde kullanılır.

3.2.16. *Erica arborea* L. : Funda (*Ericaceae*)

Yöresel Adı	: Funda
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Yapraklarının kurutularak infüzyonu vücuttaki fazla yağları eritir, bir bardak suya bir tatlı kaşığı hesabıyla demlenir.

3.2.17. *Equisetum telmateia* Ehrh. : Deredoruk (*Equisetaceae*)

Yöresel Adı	: At kuyruğu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımları kurutularak, infüzyonu böbrek rahatsızlığı, karaciğer rahatsızlığı, romatizma ağrısı, prostat hastalıkları için içilir.

3.2.18. *Cicer montbretii* Jaub. ve Spach. : Deli Nohut (*Fabaceae*)

Yöresel Adı	: Delinohut otu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı, meyve
Kullanım Şekli	: Taze
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımları, besi hayvanlarının yağ ve süt verimini arttırmada kullanılır. Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır.

3.2.19. *Spartium junceum* L. : Katırtırnağı (*Fabaceae*)

Yöresel Adı	: Katırkuyruğu
Kullanılan Kısım	: Gövde, çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Gövdesi süpürge yapımında kullanılır. Çiçeklerinin kurutularak, infüzyonu şeker hastalığı tedavisinde kullanılır.

3.2.20. *Centaurium erythrae* Rafn. subsp. *erythrae*: Kırmızı Kantaron (*Gentianaceae*)

Yöresel Adı	: Pembe kantaron
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Çiçeklerinin kurutularak, infüzyonu iştah açıcı olarak kullanılır.

3.2.21. *Hypericum olympicum* f. *olympicum* : Uludağ Kantaronu (*Hypericaceae*)

Yöresel Adı	: Sarı kantaron, Kantaron
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Çiçeklerinin kurutularak infüzyonu mide rahatsızlığı tedavisinde kullanılır. Çiçekleri zeytinyağında bekletilerek elde edilen karışım, yara ve yanıkların üzerine sürüldüğünde, yaraların erken iyileşmesini sağlar.

3.2.22. *Hypericum perforatum* L.: Kantaron (*Hypericaceae*)

Yöresel Adı	: Sarı kantaron, Kantaron
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon, yağ
Kullanım Amacı	: Çiçeklerinin kurutularak infüzyonu idrar arttırıcı olarak ve mide rahatsızlığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin çiçekleri zeytinyağında, güneşte bekletilerek maşere edilir. İşlem sonunda yağı süzülür ve bu yağ yanık tedavisinde haricen kullanılır.

3.2.23. *Juncus effusus* L.: Has Kofa (*Juncaceae*)

Yöresel Adı	: Kova otu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: Demet sarma
Kullanım Amacı	: Gövdeleri kurutulduktan sonra bitki(maydanoz) demetlerini sarmada ve şapka yapımında kullanılır.

3.2.24. *Teucrium flavum* L. subsp. *hellenicum* Rech.f.: Sarı Yavşan (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Mayasıl otu, Egzama otu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, hemoroid tedavisinde kullanılır.

3.2.25. *Melissa officinalis* L. subsp. *altissima* (Sm.) Arcang.: Oğulotu (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Oğulotu, Melisa otu
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Toprak üstü kısımları arı kovanlarına konularak arıların kovana gelmesi sağlanır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, uykusuzluk problemlerine karşı kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.

3.2.26. *Salvia tomentosa* Mill. : Şalba (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Ada çayı, Boş yaprağı, Moşabla
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, mide ve bağırsak rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Yaprakların infüzyonu üst solunum yolu rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılır.

3.2.27. *Sideritis athoa* Papan. ve Kokkini. : Kedikuyruğu Çayı (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Kandil çayı
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, grip ve soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.28. *Sideritis trojana* Bornm. : Sarıkız Çayı (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Kazdağı çayı
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısım
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığı rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.

3.2.29. *Teucrium polium* L. : Acıyavşan (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Kısamahmut otu, Dalak otu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısım
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, egzama ve hemoroidlere karşı kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlardan hazırlanan infüzyon, 1 çay bardağı dolusu içilerek, astım ve nefes darlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.30. *Teucrium lamiifolium* d'Urv. subsp. *lamiifolium* : Kumacıotu (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Mayasıl otu
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısım
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, hemoroidlere karşı kullanılır.

3.2.31. *Lavandula stoechas* L. subsp. *stoechas* : Karabaş (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Karabaş, Karabaş otu, Ebebört
Kullanılan Kısım	: Çiçek, toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, kalp ve damar hastalıklarının tedavisinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, kolesterolü düşürmek amacıyla kullanılır. Bitkinin çiçekleri hoş kokulu olduğu için arıcılıkta kullanılır.

3.2.32. *Mentha longifolia* L. subsp. *longifolia* : Pünk (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Filiskin
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, hazımsızlığa karşı kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, mide rahatlatıcı olarak içilir. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, vücuda zindelik verici amacıyla içilir.

3.2.33. *Thymus longicaulis* C. Presl. subsp. *chaubardii* (Rech.f.) Jalas. : Dağ Kekığı (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Limon kekiği
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk alınlığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.

3.2.34. *Thymbra spicata* L. : Zahter (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı	: Delikekik
Kullanılan Kısım	: Toprak üstü kısmı

Kullanım Şekli : İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımları, yemeklere baharat olarak katılır.

3.2.35. *Micromeria juliana* (L.) Benth. Ex Rechb. : Topukçayı (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı : Taş kekiği
 Kullanılan Kısım : Toprak üstü kısmı
 Kullanım Şekli : İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.36. *Origanum onites* L. : Bilyalı Kekik (*Lamiaceae*)

Yöresel Adı : Dağ kekiği
 Kullanılan Kısım : Toprak üstü kısmı
 Kullanım Şekli : İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, hazımsızlığa karşı kullanılır.

3.2.37. *Asparagus aphyllus* L. subsp. *orientalis* (Baker) P.H.Davis. : Papazsakalı (*Liliaceae*)

Yöresel Adı : İsparça
 Kullanılan Kısım : Taze sürgün
 Kullanım Şekli : Pişmiş
 Kullanım Amacı : Bitkinin taze sürgünleri haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup (isteğe göre yumurta da katılabilir) yemeği yapılır.

3.2.38. *Malva nicaeensis* All. : İlmikotu (*Malvaceae*)

Yöresel Adı	: Ebegümece, Develik
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin yaprakları haşlanıp, soğanla yağda kavrulurak börek içi malzeme olarak kullanılır. Bitkinin yapraklarından elde edilen infüzyon, öksürük giderici olarak içilir

3.2.39. *Malva sylvestris* L. : Ebegümece (*Malvaceae*)

Yöresel Adı	: Develik
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: Pişmiş
Kullanım Amacı	: Bitkinin yaprakları çiğ olarak salatalarda veya limonlanarak yenilir. Bitkinin yaprakları haşlanıp, soğanla yağda kavrulurak börek içi malzeme olarak kullanılır.

3.2.40. *Malva* sp. : Ebegümece (*Malvaceae*)

Yöresel Adı	: Ebegümece
Kullanılan Kısım	: Yaprak
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin yaprakları öksürük ve nefes darlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.41. *Alcea biennis* Winterl. : Fatmaanagülü (*Malvaceae*)

Yöresel Adı	: Gülhatmi
Kullanılan Kısım	: Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, nefes darlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.42. *Myrtus communis* L. subsp. *communis* : Mersin (*Myrtaceae*)

Yöresel Adı	: Mersin
Kullanılan Kısım	: Yapraklı dalları, yaprak

Kullanım Şekli : İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin yapraklı dalları kaynatılıp saç bakımında kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır.

3.2.43. *Papaver rhoeas* L. : Gelincik (*Papaveraceae*)

Yöresel Adı : Gelincik
 Kullanılan Kısım : Meyve, çiçek
 Kullanım Şekli : İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin saplı meyveleri vazolara konulup evlerde süs olarak kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır.

3.2.44. *Plantago major* L. subsp. *major* : Sinirotu (*Plantaginaceae*)

Yöresel Adı : Kırkdamar otu, Sinirli ot, Damar otu
 Kullanılan Kısım : Yaprak
 Kullanım Şekli : Haricen, İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin yaprakları, haricen, böcek sokmalarına karşı kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, varis tedavisinde kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, nefes darlığına karşı kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, bronşit tedavisinde kullanılır.

3.2.45. *Plantago lanceolata* L. : Damarlıca (*Plantaginaceae*)

Yöresel Adı : Kırkdamar otu, Sinirli ot, Damar otu
 Kullanılan Kısım : Yaprak
 Kullanım Şekli : Haricen, İnfüzyon
 Kullanım Amacı : Bitkinin yaprakları, haricen, böcek sokmalarına karşı kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, varis tedavisinde kullanılır. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, nefes darlığında ve bronşit tedavisinde kullanılır.

3.2.46. *Alchemilla hirsutiflora* (Buser) Rothm. : Yıldıznişanı (*Rosaceae*)

Yöresel Adı	: Aslan pençesi
Kullanılan Kısmı	: Yaprak, Çiçek
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Çiçekleri kurutulup infüzyonu kadın hastalıkları tedavisi için içilir. Bitkinin yapraklarından hazırlanan infüzyon, ağız yaralarının tedavisinde içilir.

3.2.47. *Rosa canina* L. : Kuşburnu (*Rosaceae*)

Yöresel Adı	: Kuşburnu
Kullanılan Kısmı	: Meyve
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Meyvelerinin infüzyonu şeker hastalığı tedavisinde içilir. Meyvelerinin infüzyonu soğuk algınlığında içilir. Meyvelerinden marmelat yapılır. Olgun meyveleri yaş olarak yenilir.

3.2.48. *Rubus* sp. : Böğürtlen (*Rosaceae*)

Yöresel Adı	: Böğürtlen
Kullanılan Kısmı	: Toprak üstü kısmı
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, iltihaplı bademcik hastalıklarının tedavisinde içilir. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, idrar yolu rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, hemoroidlere karşı kullanılır. Bitkinin toprak üstü kısımları kurutulup, infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketildiğinde, idrar arttırıcı özellik gösterir.

3.2.49. *Verbascum lasianthum* Boiss. : Yünlü Sığırkuyruğu (*Scrophulariaceae*)

Yöresel Adı	: Sığırkuyruğu
Kullanılan Kısmı	: Çiçek

Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Çiçekler dövülüp denize atılarak balık avlamada kullanılır. Bitkinin çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, astım ve bronşit tedavisinde içilir. Bitkinin çiçelerinden hazırlanan infüzyon, nefes darlığına karşı içilir.

3.2.50. *Urtica urens* L. : Cılağan (*Urticaceae*)

Yöresel Adı	: Isırgan
Kullanılan Kısım	: Tohum, yaprak
Kullanım Şekli	: İnfüzyon
Kullanım Amacı	: Bitkinin taze sürgünlerinden yemek yapılır. Bitkinin yaprakları kaynatılıp, içildiğinde hemoroit tedavisinde kullanılır. Bitkinin tohumları deri hastalıklarında haricen kullanılır.

3.2.51. *Vitex agnus-castus* L. : Hayıt (*Verbenaceae*)

Yöresel Adı	: Ayıt, Hayıt
Kullanılan Kısım	: Dal, gövde, yaprak, çiçek
Kullanım Şekli	: Haricen
Kullanım Amacı	: Bitkinin yaş gövdeleri şeritler haline getirildikten sonra örülerek sepet yapımında kullanılır. Bitkinin yaprakları kaynatılıp, bebek ve çocuklarda ateş düşürücü olarak kullanılır. Bitkinin çiçekleri bal yapımında kullanılır. Bitkinin çiçekleri ham meyveleri olgunlaştırmada kullanılır.

Tablo 1.Bitkilerin etnobotanik kullanımına ait bilgiler

Familya	Bilimsel adı	KATO Herbarium numarası	Yöresel adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Şekli	Geleneksel Kullanımı	Literatürde kayıtlı kullanımları
<i>Apiaceae</i>	<i>Daucus carota</i> L.	20974	Hazanbel	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Kan şekerini düşürme	[15,21,40,45,47,52,66]
<i>Apiaceae</i>	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	20975	Rezen,Rezene	Yapraklı genç sürgünleri	Taze	Gıda	[1,2,4,5,8,14,15,21,38,40,42,45,56,66,80]
<i>Aspleniaceae</i>	<i>Asplenium ceterach</i> L.	20976	Altınotu	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	İdrar yolu rahatsızlığı, böbrek taşı ve kumu düşürme, bayanlarda rahim iltihabı	[2,10,14,15,20,31,32,38,42,52,56,74]
<i>Aspleniaceae</i>	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i> L.	20977	Karabaldır otu, Baldıran Otu	Toprak üstü kısmı, yapraklar	İnfüzyon	Böbrek rahatsızlığı, idrar yolu rahatsızlığı	[15]
<i>Asteraceae</i>	<i>Scolymus hispanicus</i> L.	20978	Şevketibostan	Toprak üstü kısmı	Pişmiş	Gıda	[9,15,21,54,56,8]
<i>Asteraceae</i>	<i>Tussilago farfara</i> L.	20979	Lapaza	Yaprak	Haricen	Yara tedavisi	[15,16,21,31,37,38,42,48,54,65,72,77,83]
<i>Asteraceae</i>	<i>Anthemis pseudocotula</i> Boiss.	20980	Papatya	Çiçek	İnfüzyon, dekoksion	Soğuk algınlığı tedavisi, saç rengini açma	[33,74]
<i>Asteraceae</i>	<i>Scorzoneroideis cichoriacea</i> (Ten.) Greuter.	20981	Hindiba, Radika	Yaprak, toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Şeker hastalığı, gıda	-
<i>Boraginaceae</i>	<i>Anchusa hybrida</i> Ten.	20982	Sığırdili	Toprak üstü kısmı	Pişmiş	Gıda	[3,41]
<i>Boraginaceae</i>	<i>Anchusa azurea</i> Mill. var. <i>azurea</i>	20983	Sığırdili	Toprak üstü kısmı	Pişmiş	Gıda	[3,12, 21,45,54,81]
<i>Brassicaceae</i>	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	20984	Yabani Turp Otu	Yaprak	Pişmiş	Gıda	[15,21,22,32,37,43]
<i>Campanulaceae</i>	<i>Campanula lyrata</i> Lam. subsp. <i>lyrata</i>	21024	Keçimemesi	Toprak üstü kısmı	Pişmiş	Gıda	[9,26,54]
<i>Caryophyllaceae</i>	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill.	20985	Cicibici, Çıldır	Toprak üstü kısmı	Pişmiş	Gıda	[7,15,22,37,54,59,62,70]
<i>Cistaceae</i>	<i>Cistus creticus</i> L.	20986	Pamukluk, Pamukla	Yaprak, çiçek	Haricen	Kan dindirici, arıcılık	[8,9,15,26,31,32,37,38,54,59,80]
<i>Cucurbitaceae</i>	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich	20987	Delihşır Otu, Acı Kavun, Deli Bostan	Kök, meyve	Dahilen, haricen, hap	Sinüzit, dil yarası hemoroit	[4,9,15,18,20,23,28,31,33,37,38,39,45,54,46,64,65,71,74,76,80,83]
<i>Ericaceae</i>	<i>Erica arborea</i> L.	21023	Funda	Yaprak	İnfüzyon	Kilo verici, Yağ yaktırıcı	[5,10,23,37,80]

Tablo 1'in devamı

<i>Equisetaceae</i>	<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.	20988	At kuyruğu	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Böbrek rahatsızlığı, karaciğer rahatsızlığı, romatizma ağrısı, prostat hastalıkları	[8,23,28,33,37,38,39,76]
<i>Fabaceae</i>	<i>Cicer montbretii</i> Jaub. ve Spach.	20989	Delinohut otu	Toprak üstü kısmı, meyve	Taze	Hayvan yemi, besi hayvanlarının yağ ve süt verimini artırma	[15,52]
<i>Fabaceae</i>	<i>Spartium junceum</i> L.	21022	Katırkuyruğu	Gövde, çiçek	İnfüzyon	Şeker hastalığı, süpürge yapımı	[15,18,26,36,37,59,74]
<i>Gentianaceae</i>	<i>Centaurium erythrae</i> Rafn. subsp. <i>erythrae</i>	20990	Pembe Kantaron	Çiçek	İnfüzyon	İştah açıcı	[23,33,37,39,40]
<i>Hypericaceae</i>	<i>Hypericum olympicum</i> f. <i>olympicum</i>	20991	Sarı kantaron, Kantaron	Çiçek	İnfüzyon	Mide rahatsızlığı, yara ve yanık tedavisi	-
<i>Hypericaceae</i>	<i>Hypericum perforatum</i> L.	20992	Sarı kantaron, Kantaron	Çiçek	İnfüzyon, yağ	Mide rahatsızlığı, idrar artırıcı, yara ve yanık tedavisi	[2,4,5,7,15,16,23,28,31,33,37,38,39,40,48,49,50,54,61,63,67,71,75,76,77,79]
<i>Juncaceae</i>	<i>Juncus effusus</i> L.	20993	Kova otu	Toprak üstü kısmı	Demet sarma	Bitki demetlerini sarmada(maydanoz, dereotu, sarımsak), şapka yapımı	[15,43]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Teucrium flavum</i> L. subsp. <i>hellenicum</i> Rech.f.	20994	Mayasıl otu, Egzama Otu	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Hemoroit	[33,41]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Melissa officinalis</i> L. subsp. <i>altissima</i> (Sm.) Arcang.	20995	Oğulotu, Melisa Otu	Çiçek	İnfüzyon	Mide rahatsızlığı, uykusuzluk, stres, arıcılık	[2,5,15,34,39,40,42,48,50,54,55,56,61,68,69,71,73,76,79,80,85]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Salvia tomentosa</i> Mill.	20997	Adaçayı, Boş Yapağı, Moşabla	Yaprak	İnfüzyon	Mide ve bağırsak rahatsızlığı, üst solunum yolu rahatsızlığı	[15,21,61,61]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Sideritis athoa</i> Papan. ve Kokkini.	20998	Kandil çayı	Çiçek	İnfüzyon	Mide rahatsızlığı, grip ve soğuk algınlığı	[9,15,18,42,61,61,74]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Sideritis trojana</i> Bornm. **	20996	Kazdağı çayı	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Soğuk algınlığı	[50,61,61]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Teucrium polium</i> L.	20999	Kısamahmut Otu, Dalak Otu	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Egzama, hemoroit, astım, nefes darlığı	[1,2,3,4,15,27,30,31,33,34,35,38,39,42,45,46,48,49,57,65,66,68,73,74,80,81,82,83,84]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Teucrium lamiifolium</i> d'Urv. subsp. <i>lamiifolium</i>	21000	Mayasıl otu	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Hemoroit	-

Tablo 1'in devamı

<i>Lamiaceae</i>	<i>Lavandula stoechas</i> L. subsp. <i>stoechas</i>	21001	Karabaş, Karabaşotu, Ebebört	Çiçek, toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Mide rahatsızlığı, kalp ve damar rahatsızlıkları, damar tıkanıklığı, kolesterol düşürücü, arcılık	[2,5,15,18,31,32,42,50,52,54,55,56,61,64,69,80,86]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Mentha longifolia</i> (L.) L. subsp. <i>longifolia</i>	21002	Filiskin	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Mide rahatlatıcı, zindelik verici, hazımsızlık	[7,13,24,29,35,40,41,43,44,51,54,57,78,83]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Thymus longicaulus</i> C.Presl. subsp. <i>chaubardii</i> (Rchb.f.) Jalas	21003	Limon Kekigi	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Soğuk algınlığı, mide rahatsızlıkları	[15,26,65,77]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Thymbra spicata</i> L.	21004	Delikekik	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Baharat, soğuk algınlığı, mide rahatsızlıkları	[2,3,4,6,15,31,36,38,42,54,61,64,65,69,76]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Micromeria juliana</i> (L.) Benth. Ex Rchb.	21005	Taş Kekigi	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Soğuk algınlığı, mide rahatsızlıkları	[15,26,61]
<i>Lamiaceae</i>	<i>Origanum onites</i> L.	21006	Dağ kekigi	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	Soğuk algınlığı, mide rahatsızlıkları, hazımsızlık	[9,15,21,26,27,32,42,50,54,55,61,74]
<i>Liliaceae</i>	<i>Asparagus aphyllus</i> L. subsp. <i>orientalis</i> (Baker) P.H.Davis	21007	Isparça	Taze sürgün	Pişmiş	Gıda	[8,15,17,25,26,31,32,52,53,54,58]
<i>Malvaceae</i>	<i>Malva nicaeensis</i> All.	21008	Ebegümece, Develik	Yaprak	İnfüzyon	Öksürük giderici, gıda	[15,32,37,76]
<i>Malvaceae</i>	<i>Malva sylvestris</i> L.	21009	Develik	Yaprak	Pişmiş	Gıda	[2,4,5,7,9,10,13,15,21,22,23,32,37,38,42,45,49,54,56,64,71,74,76,77,79,80,85,86]
<i>Malvaceae</i>	<i>Malva</i> sp.	21010	Ebegümece	Yaprak	İnfüzyon	Öksürük, nefes darlığı	[18,24,65]
<i>Malvaceae</i>	<i>Alcea biennis</i> Winterl.	21011	Gülhatmi	Çiçek	İnfüzyon	Nefes darlığı	[26,31,65,72,74,85]
<i>Myrtaceae</i>	<i>Myrtus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	21021	Mersin	Yapraklı dalları, yaprak	İnfüzyon	Saç bakımı, kalp rahatsızlığı	[2,4,15,18,21,27,31,32,33,36,42,54,56,63,65,66,74,80,87]
<i>Papaveraceae</i>	<i>Papaver rhoeas</i> L.	2101	Gelincik	Meyve, çiçek	İnfüzyon	Soğuk algınlığı süs Bitkisi	[2,15,16,21,23,31,32,34,37,39,48,61,71,74,77,80,85]
<i>Plantaginaceae</i>	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i>	21012	Kırkdamar Otu, Sınırlı Ot, Damar Otu	Yaprak	Haricen, infüzyon	Böcek sokmaları, nefes darlığı, bronşit, varis	[4,6,7,20,23,24,28,33,34,35,37,41,48,49,57,62,64,68,69,70,71,73,74,76,78,82,83]
<i>Plantaginaceae</i>	<i>Plantago lanceolata</i> L.	21020	Kırkdamar Otu, Sınırlı Ot, Damar Otu	Yaprak	Haricen, infüzyon	Böcek sokmaları, nefes darlığı, bronşit, varis	[6,7,21,30,31,34,35,38,39,41,51,62,65,68,71,75,76,80]
<i>Rosaceae</i>	<i>Alchemilla hirsutiflora</i> (Buser) Rothm.**	21013	Aslan pençesi	Yaprak, çiçek	İnfüzyon	Kadın hastalıkları, ağız yaraları	[14,48]

Tablo 1'in devamı

<i>Rosaceae</i>	<i>Rosa canina</i> L.	21014	Kuşburnu	Meyve	İnfüzyon	Şeker hastalığı, soğuk algınlığı, gıda, çay	[2,6,9,15,18,19,20,23,24,27,28,30,31,34,35,37,39,40,42,44,45,49,56,61,65,69,70,71,73,74,75,76,77,81,82,83]
<i>Rosaceae</i>	<i>Rubus</i> sp.	21015	Böğürtlen	Toprak üstü kısmı	İnfüzyon	İdrar arttırıcı, hemoroit, bademcik iltihabı, idrar yolları rahatsızlıkları	[7,33,42,45,65]
<i>Scrophulariaceae</i>	<i>Verbascum lasianthum</i> Boiss	21016	Sığırkuyruğu	Çiçek	İnfüzyon	Nefes darlığı, astım, bronşit, balık avlama	[26,33,74,86]
<i>Urticaceae</i>	<i>Urtica urens</i> L.	21017	Isırgan	Tohum, yaprak	İnfüzyon	Gıda, deri hastalıkları, hemoroit	[4,9,13,15,21,42,57,71,74,75,80]
<i>Verbenaceae</i>	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	21018	Ayıt, Hayıt	Dal, gövde, yaprak, çiçek	Haricen	Sepet yapımı, ateş düşürücü, meyveleri olgunlaştırma, bal yapımı	[2,4,9,15,18,26,31,32,42,54,55,56,60,61,65]

KATO: Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Herbariyumu

*: Endemik Tür

(1-(Abu-Irmaileh ve Afifi, 2003), 2-(Akan vd, 2005), 3-(Akan vd, 2008), 4-(Akaydın vd, 2013), 5-(Akbulut ve Bayramoğlu, 2013), 6-(Akbulut ve Bayramoğlu, 2014), 7-(Akbulut ve Ozkan, 2014), 8-(Aktan, 2011), 9-(Akyol ve Altan, 2013), 10-(Alpınar, 199), 11-(Atalay, 2002), 12-(Balos, 2007), 13-(Bayrak Özbucak vd, 2006), 14-(Birinci, 2008), 15-(Bulut, 2008), 16-(Çakılcıoğlu vd, 2010), 17-(Çelik vd, 2006), 18-(Çilden, 2011), 19-(Çimen Oral, 2007), 20-(Demirci ve Özhatay, 2012), 21-(Dogan vd, 2004), 22-(Doğru Koca ve Yıldırım, 2010), 23-(Ecevit Genç ve Özhatay, 2006), 24-(Elçi ve Erik, 2006), 25-(Ertuğ, 2004), 26-(Ertuğ vd, 2004), 27-(Everest ve Oztürk, 2005), 28-(Ezer ve Mumcu Arısan, 2006), 29-(Gail vd, 2015), 30-(Gençler Özkan ve Koyuncu, 2005), 31-(Güneş, 2010), 32-(Gürdal ve Kültür, 2013), 33-(Gürhan ve Ezer, 2004), 34-(Hayta vd, 2014), 35-(Kaval vd, 2014), 36-(Keskin vd, 2002), 37-(Kızıllar, 2008), 38-(Koçyiğit ve Özhatay, 2006), 39-(Kültür, 2007), 40-(Mustafa vd, 2012), 41-(Mükemre vd, 2015), 42-(Özçelik ve Balabanlı, 2005), 43-(Özgen vd, 2004), 44-(Özgen vd, 2012), 45-(Öztürk, 2006), 46-(Özüdoğru vd, 2011), 47-(Patel ve Sheth, 2010), 48-(Polat vd, 2015), 49-(Polat vd, 2013), 50-(Polat ve Satıl, 2012), 51-(Rajaer ve Mohamadi, 2011), 52-(Sağiroğlu vd, 2013), 53-(Sargın vd, 2013), 54-(Sargın vd, 2015), 55-(Sarı vd, 2006), 56-(Sarı vd, 2012), 57-(Sarper vd, 2009), 58-(Satıl vd, 2008), 59-(Satıl vd, 2006-a), 60-(Satıl vd, 2006-b), 61-(Selvi vd, 2013), 62-(Sher vd, 2014), 63-(Şenkardeş ve Tuzlacı, 2014), 64-(Şiğva ve Seçmen, 2009), 65-(Şimşek vd, 2002), 66-(Tahri vd, 2012), 67-(Tekin, 2011), 68-(Tetik vd, 2013), 69-(Toksoy vd, 2010), 70-(Tugay vd, 2012), 71-(Tuzlacı vd, 2010), 72-(Tuzlacı ve Aymaz Eryaşar, 2001), 73-(Tuzlacı ve Doğan, 2010), 74-(Tuzlacı ve Erol, 198), 75-(Tuzlacı ve Şenkardeş, 2011), 76-(Tuzlacı ve Tolon, 2000), 77-(Türkan vd, 2006), 78-(Uce ve Tunçtürk, 2014), 79-(Ugulu, 2012), 80-(Uysal vd, 2010), 81-(Yapıcı vd, 2009), 82-(Yeşil ve Akalın, 2009), 83-(Yeşilada vd, 199), 84-(Yücel vd, 2011), 85-(Yücel ve Tülükoğlu, 2000), 86-(Yücel vd, 2012), 87-(Ziyyata vd, 1997)).

3.3. Etnobotanik Amaçlı Kullanılan Bitkilere Ait Karışım Tarifleri

Yöredeki insanlar tarafından hazırlanan ve çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan bitki karışımları aşağıda verilmiştir.

Karışım 1.

Narlı Köyünde; *Hypericum olympicum* f. *olympicum* bitkisinin çiçekleri zeytinyağında bekletilerek elde edilen karışım, yara ve yanıkların üzerine sürüldüğünde, yaraların erken iyileşmesini sağlar.

Karışım 2.

Edremit'te *Scorzoneroidea cichoriacea* (Ten.) Greuter. taze yapraklı uçları az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup yemeği yapılır.

Karışım 3.

Yaşyer Köyünde; *Teucrium polium* L., *Urtica urens* L. ve *Lavandula stoechas* L. subsp. *stoechas* taksonlarının karışımdan infüzyon metoduyla hazırlanan çay, şeker hastalığında kullanılır.

Karışım 4.

Altınoluk Köyünde; *Foeniculum vulgare* Mill. yapraklı genç sürgünleri kurutularak yumurta ile birlikte pişirilerek yenilir.

Karışım 5.

Altınoluk Köyünde; *Asplenium ceterach* L'in toprak üstü kısmı, *Asplenium adiantum-nigrum* L'un yapraklarıyla birlikte hazırlanan infüzyonu böbrek ve idrar yolu hastalıkları tedavisinde içilir.

Karışım 6.

Altınoluk Köyünde; *Verbascum lasianthum* Boiss. çiçeği, *Malva sylvestris* L. çiçeği ve *Plantago major* L. subsp. *major*' un yapraklarıyla birlikte hazırlanan infüzyonu astım tedavisi için içilir.

4. TARTIŞMA

Yapılan çalışma sonucunda bitki türlerinin en çok tıbbi (soğuk algınlığı, mide rahatsızlığı) ve gıda amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir. Soğuk algınlığı için en çok kullanılan türlerin *Anthemis pseudocotula*, *Sideritis athoa*, *Sideritis trojana*, *Salvia tomentosa*, *Thymus longicaulus* subsp. *chaubardii*, *Thymbra spicata*, *Micromeria juliana*, *Origanum onites*, *Rosa canina* olduğu belirlenmiştir. Bu bitkilerin benzer çalışmalarda aynı amaçlarla kullanıldığı da görülmektedir (Yücel ve Tülükoğlu, 2000; Keskin vd, 2002; Ertuğ vd, 2004; Ezer ve Mumcu Arısan, 2006; Kültür, 2007; Sarper vd, 2009; Patel ve Sheth, 2010; Polat vd, 2013).

Bu çalışma ile gıda amaçlı kullanımı belirlenen bitkilerin (*Foeniculum vulgare*, *Scolymus hispanicus*, *Anchusa hybrida*, *Anchusa azurea* var. *azurea*, *Raphanus raphanistrum*, *Campanula lyrata* subsp. *lyrata*, *Stellaria media*, *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis*) Türkiye’de farklı bölgelerde de benzer şekilde kullanımlarının olduğu anlaşılmıştır. Ancak *Scorzoneroideis cichoriacea*’nın gıda amaçlı kullanımı ilk kez bu çalışma ile kayıt edilmiştir (Davis, 1965-1985; Davis vd, 1988; Tümen , 1989; Sadıkoğlu, 1998; Güner vd, 2000; Tuzlacı ve Tolon, 2000; Yücel ve Tülükoğlu, 2000; Atalay, 2002; Gürhan ve Ezer, 2004; Özçelik ve Balabanlı, 2005; Everest ve Öztürk, 2005; Öztürk, 2006; Türkan vd, 2006; Bulut, 2008; Birinci, 2008; Akan vd, 2008; Uysal vd, 2010; Patel ve Sheth, 2010; Toksoy vd, 2010; Tuzlacı ve Doğan, 2010; Aktan, 2011; Çilden, 2011; Polat ve Satıl, 2012; Tahri vd, 2012; Mustafa vd, 2012; Tugay vd, 2012; Yücel vd, 2012; Sağıroğlu vd, 2013; Polat vd, 2013; Selvi vd, 2013; Sher vd, 2014; Şenkardeş ve Tuzlacı, 2014; Uce ve Tunçtürk, 2014; Polat vd, 2015).

Yapılan çalışma sonucunda mide rahatsızlığı için en çok kullanılan türlerin (*Hypericum olympicum* f. *olympicum*, *Hypericum perforatum*, *Melissa officinalis* subsp. *altissima*, *Salvia tomentosa*, *Sideritis athoa*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Mentha longifolia* subsp. *longifolia*, *Thymus longicaulus* subsp. *chaubardii*, *Thymbra spicata*, *Micromeria juliana*, *Origanum onites*) olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de ve dünyada yapılan benzer çalışmalarda da aynı bitkilerin mide rahatsızlığı için kullanıldığı anlaşılmıştır. Ancak *Hypericum olympicum* f. *olympicum*’un aynı amaç için kullanımı ilk kez bu çalışma ile tespit edilmiştir (Davis vd, 1988; Tümen ve Sekendiz, 1991; Sadıkoğlu, 1998; Tuzlacı ve Aymaz Eryaşar, 2001; Atalay, 2002; Keskin vd, 2002; Şimşek vd, 2002; Ertuğ vd, 2004; Akan vd,

2005; Gençler Özkan ve Koyuncu, 2005; Ezer ve Mumcu Arısan, 2006; Koçyiğit ve Özhatay, 2006; Türkan vd, 2006; Kültür, 2007; Kızıllarslan, 2008; Güneş, 2010; Patel ve Sheth, 2010; Uysal vd, 2010; Yücel vd, 2012; Akaydın vd, 2013; Sağıroğlu vd, 2013; Selvi vd, 2013; Tetik vd, 2013; Polat vd, 2015).

Yine *Teucrium lamiifolium* subsp. *lamiifolium* literatürde etnobotanik açıdan ilk defa tespiti yapılmış ve kayda alınmıştır. Kullanım amacı ve kullanım kısmı *Teucrium*'un diğer türleri ile kıyaslandığında benzerlikler göstermektedir (Tümen, 1989; Sadıkoğlu, 1998; Tuzlacı ve Erol, 1998; Alpınar, 1999; Tuzlacı ve Aymaz Eryaşar, 2001; Atalay, 2002; Şimşek vd, 2002; Özgen vd, 2004; Akan vd, 2005; Bayrak Özbucak vd, 2006; Elçi ve Erik, 2006; Satıl ve Dirmenci T, 2006; Türkan vd, 2006; Akan vd, 2008; Yapıcı vd, 2009; Sarper vd, 2009; Doğru Koca ve Yıldırım, 2010; Patel ve Sheth, 2010; Tuzlacı vd, 2010; Tekin, 2011; Özüdoğru vd, 2011; Rajaer ve Mohamadi, 2011; Yücel vd, 2012; Akyol ve Altan, 2013; Gürdal ve Kültür, 2013; Selvi vd, 2013; Hayta vd, 2014; Sargin vd, 2015; Gail vd, 2015).

Bölgede *Scolymus hispanicus*'un toprak üstü kısmı gıda amacıyla kullanılırken, Doğan vd, (2004), ise yaptıkları çalışmada aynı bitkinin kökünün gıda amaçlı kullanıldığını ifade etmiştir. *Anthemis pseudocotula* çiçeklerinin soğuk algınlığı ve saç rengini açmada kullanıldığı tespit edilmiştir. Tuzlacı ve Erol (1998), aynı amaçla bitkinin toprak üstü kısmı kullanıldığını ifade etmiştir. *Raphanus raphanistrum*'un yaprakları gıda amacıyla kullanılırken, Bulut (2008), Gürdal ve Kültür (2013), aynı amaçla bitkinin toprak üstü kısmının kullanıldığını söylemektedir.

Centaureum erythrae subsp *erythrae*'nin çiçeklerinin infüzyon şeklinde iştah açıcı olarak yararlanıldığı tespit edilmiştir. Kızıllarslan (2008), yaptığı çalışmada bu taksonun toprak üstü kısmının aynı amaçla dekoksasyon şeklinde kullanıldığını ifade etmiştir (Bulut, 2008).

Vitex agnus-castus dallarının sepet yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. Bu çalışma ile sepet yapımından başka bu türün çiçeklerinin bal yapımında (Hayıt Balı) kullanıldığı ve ham meyvelerin olgunlaşmasında kullanıldığı ilk kez kayıt edilmiştir.

Çalışma alanına yakın Ayvalık yöresinde *Verbascum sineatum* tohumları balık avlamada kullanılırken (Alpınar, 1999), Edremit ve çevresinde ise *Verbascum lasiantum* tohumlarının aynı amaçla kullanıldığı görülmektedir.

Asplenium adiantum-nigrum'un toprak üstü kısmı infüzyonunun, böbrek ve idrar yolu rahatsızlığında kullanılması ilk kez bu çalışma ile kayıt edilmiştir. Bulut (2008), yapmış

olduğu benzer çalışmada bu bitkinin yapraklarının infüzyon şeklinde hemoroit tedavisinde kullanıldığını ifade etmiştir.

Besi hayvanlarının süt ve yağ verimini artırmak için ise *Cicer montbretii*'nin toprak üstü kısmının kullanıldığı saptanmıştır. Aynı familyaya ait başka taksonların farklı bölgelerde benzer amaçla kullanıldığı bilinmektedir (Saraç, 2013; Akbulut ve Özkan, 2014).

Yörede bitkilerden en çok 'infüzyon' şeklinde yararlanma olmaktadır. Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu Bölgelerinde yapılan çalışmalarda benzer şekilde infüzyon en çok tercih edilen kullanım şekli olmasına karşın (Özgen vd, 2004; Everest ve Öztürk, 2005; Özçelik ve Balabanlı, 2005; Türkan vd, 2006; akılııoğlu vd, 2010; Yücel vd, 2011; Tahri vd, 2012; Gürdal ve Kültür, 2013); Marmara, Ege ve Doğu Anadolu'da ise en çok dekoksasyon şeklinde kullanılmaktadır (Davis vd, 1988; Tuzlacı ve Aymaz Eryaşar, 2001; şimşek vd, 2002; Kızılarıslan, 2008; Doğu Koca ve Yıldırımllı, 2010; Güneş, 2010; Özüdoğu vd, 2011; Akaydın vd, 2013; Polat vd, 2013, Kaval vd, 2014; Mükemre vd, 2015; Polat vd, 2015; Sargin vd, 2015).

5. SONUÇLAR

Bölgede kullanımı belirlenen 25 familyaya ait toplam 51 bitki taksonu toplanmış ve bunlara ait geleneksel kullanımlar belirlenmiştir. Bu taksonlardan en çok kullanılan familyalar sırasıyla *Lamiaceae* (13 takson), *Asteraceae* (4 takson) ve *Malvaceae* (4 takson)'dir.

Bitkilerin en çok toprak üstü kısmı (23 takson) kullanılırken bunu sırasıyla yaprak (14 takson) ve meyve (4 takson) takip etmektedir. Toprak üstü kısımları kullanılan taksonlar: *Daucus carota* L, *Foeniculum vulgare* Mill, *Asplenium ceterach* L, *Asplenium adiantum-nigrum* L, *Scolymus hispanicus* L, *Scorzoneroides cichoriacea* (Ten.) Greuter, *Anchusa hybrida* Ten, *Anchusa azurea* Mill. var. *Azurea*, *Campanula lyrata* Lam. subsp. *lyrata*, *Stellaria media* (L.) Vill ve *Equisetum telmateia* Ehrh, *Cicer montbretii* Jaub. ve Spach, *Juncus effusus* L, *Teucrium flavum* L. subsp. *hellenicum* Rech.f, *Sideritis trojana* Bornm, *Teucrium polium* L, *Teucrium lamiifolium* d'Urv. subsp. *lamiifolium*, *Lavandula stoechas* L. subsp. *stoechas*, *Mentha longifolia* (L.) L. subsp. *longifolia*, *Thymus longicaulis* C.Presl.subsp.*chaubardii* (Rchb.f.) Jalas, *Thymbra spicata* L, *Micromeria juliana* (L.) Benth. Ex Rchb, *Origanum onites* Lve *Rubus* sp.'dur. Yaprakları kullanılan taksonlar: *Asplenium adiantum-nigrum* L, *Tussilago farfara* L, *Scorzoneroides cichoriacea* (Ten.) Greuter, *Raphanus raphanistrum* L, *Cistus creticus* L, *Erica arborea* L, *Salvia tomentosa* Mill, *Malva nicaeensis* All, *Malva sylvestris* L, *Malva* sp, *Myrtus communis* L. subsp. *Communis*, *Plantago major* L. subsp. *major*, *Plantago lanceolata* L, *Alchemilla hirsutiflora* (Buser) Rothm, *Urtica urens* L ve *Vitex agnus-castus* L'tur.

Meyveleri kullanılan taksonlar; *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich, *Cicer montbretii* Jaub. ve Spach, *Papaver rhoeas* L ve *Rosa canina* L'dır.

En çok tercih edilen kullanım şekli ise infüzyon (36 takson) olarak belirlenmiştir. Diğer kullanım şekilleri pişmiş (8 takson) ve haricen (6 takson) dir.

Çalışmada, yöresel araç/gereç yapımı için *Spartium junceum* L. süpürge, *Vitex agnus-cactus* L. sepet ve *Juncus effusus* L. ise bitki demetleri için iplik (bağ) olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

Yöre halkı, karışımlarını hazırlarken yardımcı madde olarak zeytinyağı, yumurta ve soğan kullanmıştır.

Çalışma alanında 2 adet endemik takson bulunmaktadır. Bu endemik bitkilerin IUCN kategorilerine göre *Sideritis trojana* Bornm.'nın tehlike durumu CR, *Alchemilla hirsutiflora* (Buser) Rothm.'nın tehlike durumu ise VU olarak saptanmıştır.

6. ÖNERİLER

Bitkilerin çeşitli kullanım şekilleri, geçmişten günümüze bir gelenek olarak sözlü kaynaklarla gelmiştir.

İnsanların günümüzde gerek ilaç, gerekse gıda ihtiyaçlarını kolay karşılıyor olmaları, artan teknolojik gelişmeler, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı gibi çevresel ve sosyal değişikliklerden kaynaklı etnobotanik bilgiler gün geçtikçe azalmakta, değişime uğramakta ve unutulmaktadır.

Bitki hazinesi zengin ülkemizde etnobotanik çalışmaların sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle bitkilerin kullanımlarına ilişkin bilgiler, gelecek nesillere daha güvenilir bir şekilde aktarımı sağlanacaktır.

Sayısı arttırılacak etnobotanik çalışmalarla, bitkilerin önemi daha iyi anlaşılacak ve yöre halkının kendi mirasına sahip çıkması ile bilgilerin bir sonraki nesillere daha güvenilir bir şekilde aktarılması imkanı sağlanacaktır. Böylece geleneksel bilginin unutulup kaybolması önlenip, gelecek nesillere biyolojik zenginlikleri miras olarak bırakılması gerektiği bu vesile ile vurgulanmalıdır.

Doğadan toplanıp ticareti yapılan bitkilerin özellikle adaçayı ve kekik grubunun devamının sağlanması için ilgili kurumlar tarafından etkin şekilde kontrol edilip, bu türleri kültüre alma olanakları araştırılmalıdır.

Alanda iki adet endemik takson (*Sideritis trojana*, *Alchemilla hirsutiflora*) tespit edilmiştir. Yörede kullanımı olan bu türlere yönelik koruma/kullanma, sürdürülebilirlik gibi bilgilendirme çalışmaları yapılarak, türlerin nesillerinin tehlikeye düşmesi önlenmelidir.

Yöre halkının bitkileri iyi bir şekilde tanıyabilmesi, bilinçli olarak eğitilmesi ve doğaya zarar vermeden yönlendirilmesi amacıyla Edremit Orman İşletme Müdürlüğü işbirliği ile, bitki ticareti yapan yöre halkı için her yıl 'Yöremiz Bitkilerinin Etnobotanik Amaçlı Kullanımı' semineri açılmalı ve bu seminerde halka bitkiler tanıtılmalıdır.

Aynı zamanda bitkiler hakkında kısa bilgiler (tanıma, tedavi ve kullanma) taşıyan resimli broşürler hazırlanmalı ve popüler yayınlar yayınlanmalıdır. Herkesin kolayca okuyup anlayabileceği bu yayınların toplu bir biçimde halka dönüşümünün sağlanması, farklı yörelerde etnobotanik çalışmaların artmasına öncülük edebilecektir.

7. KAYNAKLAR

- Abu-Irmaileh, E. B., ve Afifi, U. F., 2003. Herbal medicine in Jordan with special emphasis on commonly used herbs. Journal of Ethnopharmacology, 89, 193-197.
- Akan, H., Aslan, M., Balos, ve M. M., 2005. GAP Yöresindeki Tıbbi ve Aromatik Bitkiler. Tübitak Projesi. 152.
- Akan, H., Korkut, M. M., ve Balos, M. M., 2008. Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma. Science and Eng. J of Fırat Univ., 20 ,1, 67-81.
- Akaydın, G., Şimşek, I., Arıtuluk, Z.C., Yeşilada, E., 2013. An ethnobotanical survey in selected towns of the Mediterranean subregion (Turkey), Turkish Journal of Biology, 37, 230-247.
- Akbulut, S., ve Bayramoğlu, M. M., 2013. The Trade and Use of Some Medical and Aromatic Herbs in Turkey. Ethno-Med, 7, 2, 67-77.
- Akbulut, S., ve Bayramoğlu, M. M, 2014. Reflections of Socio-economic and Demographic Structure of Urban and Rural on the Use of Medicinal and Aromatic Plants: The Sample of Trabzon Province. Ethno-Med, 8, 1, 89-100.
- Akbulut, S., ve Özkan, Z. C, 2014. Traditional Usage of Some Wild Plants in Trabzon Region (Turkey). Kastamonu Univ. Journal of Forestry Faculty, 4, 1, 135-145.
- Aktan, T., 2011. Yenişehir (Bursa) Köylerinin Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 318.
- Akyol, Y., ve Altan, Y, 2013. Ethnobotanical studies in the Maldan Village (Province Manisa, Turkey). Marmara Pharmaceutical Journal 17, 21-25.
- Alpınar, K. 1999. Ayvalık(Balıkesir) ve Yakınındaki Adaların, Floristik Ve Etnobotanik Açından Değerlendirilmeleri, Tübitak Projesi.
- Arı, Y. ve Soykan, A., 2005. Kazdağı Milli Parkı'nda Kültürel Ekoloji ve Doğa Koruma, Türk Coğrafya Dergisi, 44, 19-46.
- Atalay, İ., 2002. Türkiye'nin Ekolojik Bölgeleri. Orman Bakanlığı Yay.No:163 İzmir.
- Balick, J. M., 1999. Plants, People and Culture, The science of Etnobotany, Scientific American Library, Second Printing.
- Balos, M. M. 2007. Zeytinbahçe İle Akarçay Arasında Kalan (Birecik) Bölgenin Florası Ve Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 216.
- Başaran, S., 2003. Elmalı Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No:211, Sayı:5, Antalya.
- Başer, H.C., 2000. Sustainable Wild Harvesting of Medicinal and Aromatic Plants; An Educational Approach, Harvesting on Non-Wood Forest Products. Ministry of Forestry of Turkey Seminar Proceedings, İzmir, 349-355.

- Bayrak Ozbucak, T., Kutbay, H.G. ve Ergen Akcin, O, 2006. The Contribution of Wild Edible Plants to Human Nutrition in the Black Sea Region of Turkey, Ethnobotanical Leaflets 10: 98-103.
- Baytop, T., 1999. Türkiye’de Bitkilerle Tedavi; Geçmişte ve Bugün, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul, 480s.
- Birinci, S. 2008. Doğu Karadeniz Bölgesinde Doğal Olarak Bulunan Faydalı Bitkiler ve Kullanım Alanlarının Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, 204.
- Bulut, E.G., 2008. Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakılcıoğlu, U., Şengün, M. T., ve Türkoğlu, İ., 2010. An ethnobotanical survey of medicinal plants of Yazıkonak and Yurtbaşı Districts of Elazığ Province, Turkey. Journal of Medicinal Plants Research, 4, 7, 567-572.
- Çelik, A., Mammadov, R., Düşen, O. ve Arslan, İ., 2006. Buldan’ın Floristik Yapısı. Buldan Sempozyumu. 389-396.
- Çilden, E., 2011. Paşayaylası (Aydın) Florası ve Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 173.
- Çimen Oral D., 2007. Konya ilinde kullanılan halk ilaçları üzerinde etnobotanik araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davis, P.H., 1965-1985. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. I-IX.
- Davis, P.H., Mill, R.R. ve Tan, K., 1988. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. X, Supplement, University Press, Edinburgh.
- Demirci, S., ve Özhatay, N., 2012. An Ethnobotanical Study in Kahramanmaraş (Turkey); Wild Plants Used for Medicinal Purpose in Andırın, Kahramanmaraş. Turk J. Pharm. Sci. 9, 1, 75-92.
- Doğan, Y., Baslar, S., Ay, G. ve Mert, H. H., 2004. The Use Of Wild Edible Plants In Western And Central Anatolia (Turkey). Economic Botany 58,4, 684-690.
- Doğru Koca, A. ve Yıldırım, Ş., 2010. Ethnobotanical Properties of Akçakoca District in Düzce (Turkey). Hacettepe J. Biol. ve Chem, 38,1, 63-69.
- Ecevit Genç, G. ve Özhatay, N., 2006. An Ethnobotanical Study In Çatalca (European Part Of Istanbul) II. Turkish J. Pharm. Sci. 3,2 , 73-89.
- Elçi, B., Erik, S., 2006. Gündül (Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi , 26, 2, 57-64.
- Ertuğ, F., 2004. Wild Edible Plants of the Bodrum Area (Muğla, Turkey). Turk J Bot. 28. 161-174.
- Ertuğ, F., Tümen, G., Çelik, A. ve Dirmenci, T. 2004. Buldan (Denizli) Etnobotanik Envanter Çalışması, Tübitak Projesi. 234.
- Everest, A. ve Öztürk, E., 2005. Focusing on the ethnobotanical uses of plants in Mersin and Adana provinces (Turkey). Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 1-6.
- Ezer, N. ve Mumcu Arısan, Ö., 2006. Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey). Turk J Bot, 30, 223-230.

- Gail, H., Tarryn, B., Oluwaseyi, A., Denver, D., Oluchi, M., Charlotte, V.K., Joop, D. J., ve Diana, G., 2015. An ethnobotanical survey of medicinal plants used by traditional health practitioners to manage HIV and its related opportunistic infections in Mpoza, Eastern Cape Province, South Africa, Journal of Ethnopharmacology, 171, 109–115.
- Gençler Özkan, A. M. ve Koyuncu, M., 2005. Traditional Medicinal Plants Used in Pınarbaşı Area(Kayseri- Turkey). Turkish J. Pharm. Sci. 2,2, 63-82.
- Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M. ve Babaç, M.T., 2012. Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını. İstanbul.
- Güner, A., Özhatay, N. ve Başer, K.H., 2000. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. XI, Supplement-II, University Pres, Edinburgh, 656.
- Güneş, S., 2010. Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.294.
- Gürdal, B. ve Kültür, Ş., 2013. An ethnobotanical study of medicinal plants in Marmaris (Muğla, Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 146, 113–126.
- Gürhan, G. ve Ezer, N. 2004. Halk Arasında Hemoroit Tedavisinde Kullanılan Bitkiler-I. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi. Cilt 24, Sayı 1, 37-55.
- Hayta, S., Polat, R., ve Selvi, S. 2014. Traditional uses of medicinal plants in Elazığ (Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 154, 613-623.
- Ignacimuthu, S., Ayyanar, M., ve Sankara Sivaraman, K., 2006. Ethnobotanical investigations among tribes in Madurai District of Tamil Nadu (India), Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 2, 25.
- Karaköse, M., 2015. Yaralıgöz Eğitim ve Gözlem Ormanı(Kastamonu) ile Finike Merkez Orman Planlama Biriminin (Antalya) Florası, Vejetasyonu ve Habitat Tiplerinin Sınıflandırılması, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 326.
- Karamanoğlu, K., 1994. Edremit Kazdağı (İda) Bitkileri, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 3-35, Ankara.
- Karğı, S., 2010. Kıyı Turizmden Alpinizme Sürdürülebilir Turizm (Burhaniye-Edremit-Kaz Dağı Örneği), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak.
- Kaval, I., Behçet, L. ve Cakilcioglu, U., 2014. Ethnobotanical study on medicinal plants in Geçitli and its surrounding (Hakkari-Turkey), Journal of Ethnopharmacology, 155,171–184.
- Kazan, D., 2007. Ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 144.
- Kendir, G. ve Güvenç, A. 2010. Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi.Cilt 30 , Sayı 1, 49-80.
- Keskin, M. ve Alınar, K., 2002. Kışlak (Yayladağı-Hatay) hakkında etnobotanik bir araştırma. OT Sistematik Botanik Dergisi 9, 2, 91-100.

- Kızıllarslan, Ç., 2008. İzmit Körfezi'nin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.290s.
- Koçyiğit, M. 2005. Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.193s.
- Koçyiğit, M. ve Özhatay, N., 2006. Wild Plants Used as Medicinal Purpose in Yalova (Northwest Turkey). Turkish J. Pharm. Sci. 3, 2, 91-103.
- Koyuncu, M., 1990. Türkiye Florasının Tıbbi Bitkiler Yönünden Önemi, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, 53.
- Kültür, Ş., 2007. Medicinal plants used in Kırklareli Province (Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 111, 341–364.
- Leporatti, M.L. ve Ghedira, K., 2009. Comparative analysis of medicinal plants used in traditional medicine in Italy and Tunisia, J Ethnobiology Ethnomed, 5-31.
- Maregesi, S.M., Ngassapa, O.D., Pieters, L. ve Vlietinck, A.J. 2007. Ethnopharmacological survey of the Bunda district, Tanzania: Plants used to treat infectious diseases, Journal of Ethnopharmacology, 113, 457–470.
- Mukerji, A. K., 1997. "Importance of Non-Wood Forest Products (NWFP) and Strategies for Sustainable Development", Proceedings of the XI. World Forestry Congress,3, Antalya, Turkey.
- Mustafa, B., Hajdari, A., Krasniqi, F., Hoxha, E., Ademi, H., Cassandra L Quave ve C.L., Pieroni A., 2012. Medical ethnobotany of the Albanian Alps in Kosovo. Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 8-6.
- Mükemre, M., Behçet, L. ve Cakilcioglu, U., 2015. Ethnobotanical study on medicinal plants in villages of Çatak (Van-Turkey). Journal of Ethnopharmacology,3, 40.
- Özçelik, H. ve Balabanlı, C., 2005. Burdur ilinin tıbbi ve aromatik bitkileri. I.Burdur Sempozyumu. 1127-1136.
- Özgen, U., Kaya, Y. ve Coşkun, M., 2004. Ethnobotanical Studies in the Villages of the District of Ilıca (Province Erzurum), Turkey. Economic Botany 58,4, 691-696.
- Özgen, U., Kaya, Y. ve Houghton, P., 2012. Folk medicines in the villages of Ilıca District (Erzurum, Turkey). Turk J Biol.36, 93-106.
- Özhatay, N., Byfield, A., ve Atay, S., 2003. Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), İstanbul.
- Özkan, Z. C. ve Akbulut, S., 2012. Trabzon İlinin Etnobotanik Özellikleri, KTÜ BAP Proje Kod No: 1098.
- Öztürk, M., 2006. Nizip bölgesinin (Aksaray) florası ve etnobotanik özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 131.
- Özüdoğru, B., Akaydın, G., Erik, S., ve Yesilada, E., 2011. Inferences from an ethnobotanical field expedition in the selected locations of Sivas and Yozgat provinces (Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 137(1), 85– 98.

- Passalacqua, G.N., Fine, D.G. ve Guarrera, P., 2006. Contribution to the knowledge of the veterinary science and of the ethnobotany in Calabria region (Southern Italy), Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 2:52.
- Patel, N.K. ve Sheth, M.N., 2010. Ethno-medicinal Plants used for Amenorrhoea and Abnormal Menstruation Diseases in Danta Taluka (Gujarat), Ethnobotanical Leaflets 14, 1-4.
- Polat, R., 2010. Havran ve Burhaniye (Balıkesir) Çevresinde Tarımsal Biyoçeşitlilik ve Etnobotanik Araştırmaları, Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 334.
- Polat, R., Cakilcioglu, U., Kaltalioglu, K., Uluşan, M. D., ve Türkmen, Z., 2015. An ethnobotanical study on medicinal plants in Espiye and its surrounding (Giresun-Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 163, 1-11.
- Polat, R., Cakiloglu, U. ve Satıl, F., 2013. Traditional uses of medicinal plants in Solhan (Bingöl-Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 148, 951–963.
- Polat, R. ve Satıl, F., 2012. An Ethnobotanical survey of medicinal plants in Edremit Gulf (Balıkesir - Turkey). Journal of Ethnopharmacology, 139, 626 – 641.
- Qureshi, R., Raza Bhatti, G., 2008. Ethnobotany of plants used by the Thari people of Nara Desert, Pakistan, Fitoterapia, 79, 468–473.
- Rajaer, P., ve Mohamadi, N. 2011. Ethnobotanical Study of Medicinal Plants of Hezar Mountain Allocated in South East of Iran. Iranian Journal of Pharmaceutical Research, 11,4, 1153-1167.
- Sadıkoğlu, N., 1998. Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sağıroğlu, M., Dalgıç, S. ve Toksoy, S., 2013. Medicinal plants used in Dalaman (Muğla), Turkey. Academic Journals. 7,28, 2053-2066.
- Saka, A., 2016. Antik Dönemde Edremit Körfezi: Balıkesir İli Edremit, Havran, Burhaniye, Gömeç İlçeleri Yüzey Araştırması, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Saraç, D. U., 2013. Rize İli Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 90.
- Sargın, S. A., Selvi, S. ve Akçiçek, E., 2013. Alaşehir (Manisa) ve Çevresinde Yetişen Bazı Geofitlerin Etnobotanik Açısından İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 29, 2, 170-177.
- Sargın, S. A., Selvi, S. ve Lopez, V., 2015. Ethnomedicinal plants of Sarıgöl district (Manisa), Turkey. Journal of Ethnopharmacology, 171, 64–84.
- Sarı, A. O., Oğuz, B. ve Bilgiç, A., 2006. Batı Anadolu’da Halk İlacı Olarak Kullanılan Lamiaceae Türleri. Anadolu, J. of AARI. 16,2, 2006, 50 – 67.
- Sarı, A. O., Oğuz, B., Bilginç, A., Tort, N., Güvensen, A. ve Şenol, S. G., 2012. Ege ve Güney Marmara Bölgelerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. ANADOLU, J. of AARI. 20, 2, 2010, 1 – 21.
- Sarper, F., Akaydın, G., Şimşek, I., ve Yeşilada, E., 2009. An Ethnobotanical Field Survey in the Haymana District of Ankara Province in Turkey. Turk J Biol, 33, 79-88.

- Satıl, F., Akçiçek, E. ve Selvi, S., 2008. Madra Dağı (Balıkesir/İzmir) ve Çevresinde Etnobotanik Bir Çalışma. Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi.1, 31-36.
- Satıl, F., Dirmenci T ve Tümen G., 2006-a. Kazdağı Milli Parkı'nın Öncelikli Koruma Alanlarının Sınıflandırılması ve Önemli Bitkileri. Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu, 391-401, Çanakkale.
- Satıl, F., Tümen, G., Dirmenci, T., Arı, Y. ve Çelik, A., 2006-b. Kazdağı Milli Parkı ve Çevresinde Etnobotanik Envanter Çalışması, Tübitak Projesi.
- Selvi, S., Dağdelen, A. ve Kara, S., 2013. Kazdağlarından (Balıkesir-Edremit) Toplanan ve Çay Olarak Tüketilen Tıbbi ve Aromatik Bitkiler. Journal of Tekirdag Agricultural Faculty,10 ,2, 26-33.
- Sher, Z., Hussain, F., ve Ibrar, M., 2014. Traditional knowledge on plant resources of Ashezai and Salarzai Valleys, District Buner, Pakistan. African Journal of Plant Science, 8,11, 42-53. <http://dx.doi.org/10.5897/AJPS12.067>.
- Söylemezoğlu, Ö., 1997, Edremit ve Yakın Çevresinin İklimi, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Coğrafya Bölümü Yıl İçi Bitirme Çalışması, Balıkesir.
- Şenkardeş, İ., ve Tuzlacı, E. 2014. Some Ethnobotanical Notes from Gündoğmuş District (Antalya/Turkey). MÜSBED, 4, 2, 63-75.
- Şıgva, H. Ö. ve Seçmen, Ö., 2009. Ethnobotanic Survey of Işıklı (Çarpın), Dağdancık and Tokdemir in Gaziantep, Turkey. IUFS Journal of Biology, 68, 1, 19-26.
- Şimşek, I., AYTEKİN, F., YEŞİLADA, E. ve YILDIRIMLI, Ş., 2002. Anadolu'da halk arasında bitkilerin kullanılış amaçları üzerinde etnobotanik bir çalışma, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı , ISBN 975-94077-2-8.
- Tahri, N., El Basti, A., Zidane, L.,Rochdi, A. ve Douira, A., 2012. Etude Ethnobotanique Des Plantes Medicinales Dans La Province De Settat (Maroc). Kastamonu Univ., Journal of Forestry Faculty. 1, 2, 192-208.
- Tekin, S., 2011. Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 137.
- Tetik, F., Civelek, S. ve Cakilcioglu, U., 2013. Traditional uses of some medicinal plants in Malatya (Turkey), Journal of Ethnopharmacology, 146, 331-346.
- Thanos, C.A., 2001. Mitoloji'de ve Eski Çağlarda İda Dağı, Kazdağları I. Ulusal Sempozyumu, Bildiriler, Edremit, 87-102.
- Toksoy, D., Bayramoglu, M. M., ve Hacisalihoglu, S., 2010. Usage and the economic potential of the medicinal plants in eastern Black Sea Region of Turkey. J Environ Biol,31, 623-628.
- Tugay, O., Bağcı, İ., Ulukuş, D., Özer, E., Canbulat, M.A., 2012. Wild plants using as food of Kurucuova Town (Beşehir, Konya/Turkey). Biological Diversity and Conservation. 5, 3, 140-145.
- Tuzlacı, E., Alparslan İşbilen, D. F. ve Bulut, G., 2010. Turkish folk medicinal plants, VIII: Lalapaşa (Edirne). Marmara Pharmaceutical Journal 14: 47-52
- Tuzlacı, E. ve Aymaz Eryaşar, P., 2001. Turkish folk medicinal plants, Part IV: Gönen. Fitoterapia 72, 323-343.

- Tuzlacı, E. ve Doğan, A., 2010. Turkish folk medicinal plants, IX: Ovacık (Tunceli). Marmara Pharmaceutical Journal 14, 136-143.
- Tuzlacı, E. ve Erol, M.K., 1998. Turkish folk medicinal plants. Part II: Eğirdir (Isparta) Fitoterapia, 70. 593-610.
- Tuzlacı, E. ve Şenkardeş, İ., 2011. Turkish folk medicinal plants, X: Ürgüp (Nevşehir). Marmara Pharmaceutical Journal, 15, 58-68
- Tuzlacı, E. ve Tolon, E., 2000. Turkish folk medicinal plants, Part III: Şile (Istanbul). Fitoterapia 71, 673 – 685.
- Tümen G. ve Sekendiz O.A., 1991. Balıkesir ve Merkez Köylerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. VIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, İstanbul-Türkiye.
- Tümen G., 1989. Labiatae Family as Medicinal Plants from Balıkesir Distirct in Turkey. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4, 7-12.
- Tümen, G., Satıl, F., Dirmenci, T. ve Soykan, A., 2006. Kazdağı Milli Parkının Çiçekli Bitkileri ve Fiziksel Ortam, TÜBİTAK Projesi.
- Türkan, Ş., Malyer, H., Özaydın, S. ve Tümen, G., 2006. Ordu İli ve Çevresinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10, 2, 162-166.
- Uce, İ. ve Tunçtürk, M., 2014. Hakkâri' de Doğal Olarak Yetişen ve Yaygın Olarak Kullanılan Bazı Yabani Bitkiler. Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi ,7 , 2, 21-25.
- Ugulu, I., 2012. Fidelity Level and Knowledge of Medicinal Plants Used to Make Therapeutic Turkish Baths. Ethno-Med, 6,1, 1-9.
- Uysal, İ., Onar, S., Karabacak, E. ve Çelik, S., 2010. Ethnobotanical aspects of Kapıdağ Peninsula (Turkey). BioDicon, 3, 15-22.
- Yapıcı, İ. Ü., Hoşgören, H. ve Saya, Ö., 2009. Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 191-196.
- Yeşil, Y. ve Akalın, E., 2009. Folk Medicinal Plants In Kürecik Area (Akçadağ/Malatya-Turkey). Turk J. Pharm. Sci. 6 , 3, 207-220.
- Yeşilada, E., Sezik, E., Honda, G., Takaishi, Y., Takeda, Y. ve Tanaka, T., 1999. Traditional medicine in Turkey IX: Folk medicine in north-west Anatolia. Journal of Ethnopharmacology. 64, 195–210.
- Yücel, E., Tapırdamaz, A., Yücel Şengün, İ., Yılmaz, G., ve Ak, A., 2011. Determining the usage ways and nutrient contents of some wild plants around Kisecik Town (Karaman/Turkey). Biological Diversity and Conservation, 4, 3, 71-82.
- Yücel, E. ve Tülükoğlu, A., 2000. Gediz (Kütahya) Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler, Çev Kor Cilt: 9 Sayı: 3. 12-14.
- Yücel, E., Yücel Şengül, İ. ve Çoban, Z., 2012. The wild plants consumed as a food in Afyonkarahisar/Turkey and consumption forms of these plants. Biological Diversity and Conservation. 5, 2,95-105.
- Ziyyata, A., Legssyera, A., Mekhfiya, H., Dassoulia, A., Serhrouchnia, M. ve Benjellounb,W., 1997. Phytotherapy of hypertension and diabetes in oriental Morocco, Journal of Ethnopharmacology, 45–54.

ÖZGEÇMİŞ

Gökçe KALANKAN, 19.08.1988'de İstanbul ilinin Üsküdar ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimi 2006 yılında İstanbul'da tamamladı. 2007 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği bölümünde başladığı eğitimini 2011 yılında tamamladı. 2013 yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Orman Botaniği Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Programına başladı. Halen yüksek lisans öğrenimine devam eden Gökçe KALANKAN orta derecede İngilizce bilmektedir.

